

Marit Unstad og Lars Marius Ulfrstad

Trygg hverdag, felles ansvar

Underveisevaluering av prosjekt
Nabohjelpsområder

BYGGFORSK

Norges byggforskningsinstitutt

Marit Unstad og Lars Marius Ulfrstad

Trygg hverdag, felles ansvar

Underveisevaluering av prosjekt
Nabohjelpsområder

Prosjektrapport 143 – 1994

Prosjektrapport 143
Marit Unstad og Lars Marius Ulfrstad
Trygg hverdag, felles ansvar
Underveisevaluering av prosjekt
Nabohjelpsområder

ISBN 82-536-0440-8
ISSN 0801-6461

100 eks. trykt av
S E Thoresen as
Cyclus resirkulert papir
Omslag 200 g, innmat 100 g

© Norges byggforskningsinstitutt 1994

Adr.: Forskningsveien 3B
Postboks 123 Blindern
0314 OSLO
Tlf.: 22 96 55 00
Fax: 22 69 94 38 og 22 96 55 42

Forord

I løpet av våren og høsten 1992 ble det satt igang nabohjelpsprosjekter i sju boligområder. Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD) har initiert programmet og plukket ut prosjektene etter søknader fra politikamre rundt om i landet. Det er lokalbefolkningen som er ansvarlig for framdrift og utvikling i de enkelte områdene. Politiets oppgave har vært å sette igang prosjektene og bidra med sin kunnskap om kriminalitetsforebygging og trygghetsskapende arbeid.

Politikamre som har deltatt i programmet til nå har vært:

- Furnes lensmannskontor	nabohjelpsprosjekt i Brumunddal
- Kristiansand politikammer	nabohjelpsprosjekt på Nedre Slettheia og Andøya
- Stavanger politikammer	nabohjelpsprosjekt på Storhaug
- Sandnes politikammer	nabohjelpsprosjekt i Lura
- Skien politikammer	nabohjelpsprosjekt på Skotfoss
- Stovner politistasjon	nabohjelpsprosjekt på Romsås

Denne rapporten er en underveisevaluering som tar opp prosjektenes oppstart og utvikling den første tiden. Hensikten er å bidra til organisering av erfaringslæring fra prosjektene og få fram erfaringer som kan danne grunnlag for diskusjon om videre framdrift for prosjektene, om det skal foretas kurskorrigeringer eller om det skal skje en konsolidering av arbeidet. Målgruppen for evalueringsrapporten er KRÅD og prosjektdeltakerne både i politiet og lokalt i nabohjelpsområdene.

Boligforskningsavdelingen ved Norges byggforskningsinstitutt (NBI) er engasjert for å evaluere og veilede prosjektene. Rapporten er skrevet på bakgrunn av samtaler med prosjektdeltakerne i forbindelse med veiledning og i egne intervju samtaler. Oppfølging av prosjektene og opplegg for evaluering har skjedd i et nært samarbeid med førstekonsulent Betty Lind i KRÅD. Rapporten er skrevet av sosiolog Marit Unstad og sosiolog Lars-Marius Ulfrstad. Utkast til rapport er lagt fram for Oddrun Sæter og KRÅD, som har gitt verdifulle og nyttige kommentarer.

Kirsten Arge
Forskningsjef

Marit Unstad
Prosjektleder

Innhold

Forord	3
Innledning	5
Bakgrunn og mål for nabohjelpsprosjektene	8
Brumunddal	10
Slettheia i Kristiansand	13
Andøya i Kristiansand	19
Nye nabohjelpsprosjekter i Kristiansand	21
Nabohjelpsområdet Lura i Sandnes	22
Storhaug i Stavanger	26
Skotfoss i Skien	32
Romsås - Svarttjern borettslag	35
Noen refleksjoner rundt prosjektarbeidet	39
Ledelse av prosjektene	40
Målsettingene for prosjektene	42
Valg av nabohjelpsområder	44
Politiets rolle i nabohjelpsprosjektene	47
Videre arbeid i prosjekt nabohjelps-områder	50
Litteraturliste	53

Innledning

Bomiljø som arena for trygghetsskapende arbeid og forebygging av kriminalitet

I de senere årene er bomiljøets potensiale som arena for forebyggende arbeid kommet i fokus. Det blir lagt vekt på bomiljøets betydning for barn og unges oppvekst og på sammenhengen mellom et godt bomiljø og velfungerende hverdagsliv.

Fokus på bomiljø bygger på en antakelse om at et godt bomiljø og varierte nettverk kan virke generelt dempende på kriminalitet. Det er videre en antakelse om at gode bomiljøer kan bidra til å forebygge problemer som ellers vil medføre store offentlige utgifter. Det er etterhvert en allmenn oppfatning at den norske velferdsstaten har nådd grensen for sin ytevne på mange områder. Det gjelder kanskje særlig i forhold til økonomi, men også i forhold til spørsmål om hva som bør være offentlige oppgaver. Et godt bomiljø har for eksempel en egenverdi som ikke umiddelbart kan erstattes av offentlige velferdsgoder. Beboerne må selv bidra i utvikling av eget område. Mange mener det er nødvendig med et nærmere samspill mellom det offentlige og private for å skape trygghet og fortsatt utvikling av velferdsgoder.

En slik tilnærming finner vi igjen både i fagtidsskrifter og i offentlige utredninger og Stortingsmeldinger. I Stortingsmelding nr. 34 om "Boligpolitikk for 90-årene" er gode bomiljøer en av hovedmålsettingene. Organisering og tilrettelegging av bomiljø blir her ansett som viktig for befolkningens trygghet og velferd. Tilsvarende blir nærmiljø og lokalsamfunn i Stortingsmelding nr. 29 (1992-93) "Om nærmiljøpolitikk" betraktet som et grunnelement for den enkeltes livskvalitet og for utvikling av velferdsstaten. I Kriminalpolitisk handlingsplan, oktober 1990 og i Stortingsmeldning nr. 23 om bekjempelse av kriminalitet 1991-92, er bomiljøet betraktet som en viktig arena for forebyggende arbeid. Likeledes i handlingsplanen fra Regjeringen (1993) om "Trygghet og nærhet i hverdagen" er bomiljøet ett av satsingsområdene (se Sæterdal, 1993).

Prosjekt nabohjelpsområder er et prosjekt hvor bomiljøet er utgangspunktet for trygghetsskapende arbeid og forebygging av kriminalitet. Hensikten med prosjektet er å legge til rette for at beboerne skal bli en drivkraft for å utvikle og bevare trygghet og trivsel i eget nærmiljø. Fra KRÅDs side bygger prosjektet på en ide om at når folk blir kjent med hverandre, vil det være lettere å gi hverandre nabohjelp. Kan beboerne gi hverandre nabohjelp blir området tryggere og bedre for alle. I bomiljøer med godt naboskap er det mindre kriminalitet.

Bomiljøets betydning

Selv om bomiljøet er sentralt i forebyggende arbeid er det innenfor forskningen lagt ulik vekt på bomiljøets betydning i et moderne samfunn.

Enkelte forskere betrakter vektlegging på bomiljø og lokale forhold som uttrykk for en lengsel tilbake til et tradisjonelt samfunn, til et *Gemeinschaftsamfunn*¹ preget av nærhet, likhet og sosialt fellesskap. Dette er i kontrast til at vi faktisk lever i et samfunn som i stadig større utstrekning er preget av *Gesellschaft*, hvor marked og forretningsmessige relasjoner er dominerende (Asplund, 1991). Andre peker på at moderniseringen av samfunnet har skapt en utvikling som på mange måter har tømt boligområdene for innhold. Det moderne, urbane samfunnet er kjennetegnet av valgmuligheter. Nabobasert nettverk er bare ett av flere nettverk som mennesker inngår i. Arbeidsliv, skole, organisasjonsliv, kjøpesentre osv. er sammenhenger som har vel så stor betydning for folk som naborelasjoner (Schiefløe, 1990). Bilen gir mulighet for å opprettholde nær kontakt mellom mennesker til tross for stor avstand. Datateknologien gir muligheter for enkeltmennesker til å opprette kontaktnett på verdensbasis fra egen stue (Wikström, 1993).

Det kan oppfattes som motsigelsesfylt at vi på den ene siden har en samfunnsmessig tendens til at bomiljøer tappes for innhold, samtidig som det er et økt politisk ønske om å satse på bomiljøer.

Selv om bomiljøenes innhold har endret seg over tid, er dette likevel ikke ensbetydende med at boligområdene ikke betyr noe for dagens mennesker. Flere forskere, også Schiefløe som i sin doktoravhandling fokuserte på det urbane menneskets valgmuligheter når det gjelder mellommenneskelig nettverk og kontakt, peker på at boligområdene kan bety forskjellig for ulike grupper og ulike typer mennesker. Selv om lokale nettverk har begrenset betydning for en stor andel av befolkningen, kan bomiljøet ha avgjørende betydning for en mindre gruppe. Det gjelder særlig for dem som står utenfor arbeidslivet og som er hemmet i sine bevegelser. Barn og ungdom, småbarnsforeldre og eldre og arbeidsledige vil være eksempler på slike grupper (Hjärne 1991, Schiefløe 1985, Wikström 1993). Undersøkelser viser dessuten at individer med få sosiale kontakter også har dårligere helse og høyere dødlighet (Bergström och Tengvald, 1975).

Selv om individuelle bånd kan oppfattes som svake og relativt sett mindre viktig, kan nettverk i boligområdene likevel ha en verdi. Mark Granovetter har pekt på

¹Ferdinand Tönnies utviklet begrepsparet *Gemeinschaft* og *Gesellschaft*, som er to tyske ord for fellesskap. *Gemeinschaft* viser til en type samfunn hvor personlige og følelsesmessige relasjoner var basert på forhold mellom "totale" personer. *Gesellschaft* refererer til en type samfunn hvor mennesker har et instrumentelt og formalisert forhold til hverandre, som bytte- og kontraktforhold. (Tönnies 1887, Høgsnes 1986, Østerberg 1977)

de "svake båndenes betydning". De svake båndene viser til kontakt mellom mennesker som ikke er knyttet til nære vennsforhold. De er likevel betydningsfulle for tilgang på informasjon, de muliggjør et samarbeid og et bytte av varer og tjenester. De fungerer som "brygger" mellom tettere nettverk og gir individer muligheter for integrasjon i videre sosiale sammenhenger (Granovetter 1973, 1982). Det nære miljøet kan på denne måten stå for et sosialt feste og tradisjon, for støtte og hjelp. Det å ha gode naboer som en kan henvende seg til for å få støtte og hjelp, er også noe de fleste av oss har erfart betydningen av.

Boligområder kan betraktes som en arena for å skape kontakt (Søholt og Sæterdal 1990, Hjärne 1991). Erfaringer fra forsøk og utviklingsprosjekter både i bolig- og miljøfornyelsesprogrammet (BOM) og Statens nærmiljøutvalg (SNU) viser at det er et mobiliseringspotensiale i lokalsamfunnene og at det er mulig å fremme utvikling, sosial samhandling og kontakt i boligområder og lokalsamfunn.

Det tette samfunn

Vi må få et samfunn hvor stigma virker, sier professor Nils Christie (1974). Med dette mener han at det må koste oss noe å bli stigmatisert som kriminelle. Vi må bli såpass avhengige av naboer at vi passer vår ære (se Sæter, s.17, 1993).

Samfunn der folk er synlig for hverandre, kjenner og trenger hverandre og bryr seg om hverandre, kan kalles tette samfunn i Christies terminologi. Ofte blir småbyer og bygder trukket fram som eksempler på slike samfunn. Her vil også primærkontrollen fungere. Det vil si den uformelle sosiale kontrollen som innebærer at vi retter oss etter normer for atferd.

Motsetningen til tette samfunn er løse samfunn. Det er samfunn der folk ikke kjenner hverandre, er mindre synlige for hverandre og mindre avhengig av hverandre. Løse samfunn forplikter mindre. I neste omgang får dette konsekvenser for kriminaliteten. Det koster mindre å skade andre.

Erfaringer fra tidligere bomiljøprosjekter viser at det nytter med utviklingsprosjekter i boligområder. I en studie av prosjektledernes rolle i lokale endringsprosesser (Søholt, 1993) er det data som viser at flere av prosjektene har gitt resultater som mindre hærverk og annen kriminalitet, at eldre føler seg tryggere. Det er også et gjennomgående trekk at flere av prosjektene har fått en lokal optimisme, bedre kontakt mellom beboere og mer velfungerende lokale organisasjoner.

Bakgrunn og mål for nabohjelpsprosjektene

Aksjon Nabohjelp ble satt igang som en landsomfattende informasjonskampanje i 1985. Det var et samarbeid mellom Justisdepartementet, Norges Forsikringsforbund, Oslo politikammer, Statens Informasjonstjeneste og Det kriminalitetsforebyggende råd. Disse parter utgjorde "Samordningsutvalget for Aksjon Nabohjelp", hvor Det kriminalitetsforebyggende råd hadde sekretariatsfunksjonen.

Målet for Aksjon Nabohjelp var å redusere hverdagskriminaliteten ved "å få bevisstgjort og motivert folk til å gjøre noe selv for å sikre seg mot innbrudd, tyveri, skadeverk o.l. ved enkle tiltak og forholdsregler som alle kan gjennomføre".

Det ble særlig lagt vekt på den bistand naboer kan yte hverandre for å forhindre kriminalitet og skape trygghet. Kampanjen ble dessuten betraktet som et middel til å forbedre politiets kontakt med publikum.

Evaluering av informasjonskampanjen viste at det var vanskelig å underbygge at Aksjon Nabohjelp hadde redusert hverdagskriminaliteten for de politikamrene som inngikk i materialet. Samordningsutvalget ønsket derfor å gå nye veier ved å supplere informasjonskampanjen med utviklingsarbeid i et utvalg prøveområder, såkalte "nabohjelpsområder". Med dette menes avgrensede områder hvor ulike nabohjelpstiltak skal utvikles og settes i verk.

De overordnede målene for prosjektene er de samme som for Aksjon Nabohjelp. Det er tilnærmingen som skiller disse prosjektene. Aksjon Nabohjelp var en ren informasjonskampanje. Informasjonsmaterialet ble spredd gjennom KRÅD og i regi av de enkelte politikamrene, i samarbeid med forsikringsselskaper og andre samarbeidsparter.

Nabohjelpsområdene er lokale forsøksprosjekter. Produksjon av ny kunnskap og prøving, feiling og søking etter nye løsninger er et hovedpoeng i forsøk. Videre er det et mål å få ulike lokale aktører til å delta i samhandlingsrelasjoner. Bred, frivillig deltakelse fra ulike lokale aktører er et vesentlig kjennetegn ved forsøksvirksomhet i nabolag og lokalsamfunn (se Søholt, 1993).

Forsøkene er organisert som prosjekter. Det vil si at de skal ha egen organisasjon og lokal ledelse, klare mål som kan konkretiseres til handling, de skal være tidsavgrenset og ha innebygget erfaringslæring.

Nabohjelpsprosjektene har en lokal koordinator som fungerer som prosjektleder. Koordinators viktigste oppgave er å være et bindeledd og katalysator mellom

ulike aktører på lokalt nivå og få dem til å ta medansvar for bomiljøets tilstand. Medansvar forutsetter at deltakerne får mulighet til å ha innflytelse på endring av lokal praksis. Det åpner for at folk får eierforhold til forsøksprosjektet og dermed interesse av å utvikle og ta vare på det som lykkes (Søholt, 1993).

I nabohjelpsprosjektene oppstart- og forberedelsesfase har det vært gitt veiledning til de enkelte prosjektene. Denne har først og fremst bestått i samtaler med kontaktpersonene i politiet om kriterier for avgrensning og valg av områder, iverksetting av prosjekter, samt politiets rolle i prosjektene.

På Romsås har det vært arrangert en søkekonferanse². Det er en metode for å mobilisere folk til felles aktivitet, generere kreative løsninger, prioritere mellom handlingsalternativer og igangsette konkret arbeid for å løse prioriterte oppgaver. Søkekonferansen ble et viktig springbrett for å få nabohjelpsprosjektet på Romsås i gang. Andre nabohjelpsprosjekter vurderer nå å arrangere en tilsvarende konferanse.

For å legge til rette for dialog og erfaringsutveksling mellom prosjektene ble det arrangert to seminarer i prosjektperioden. Det ene seminaret var en studietur til nabohjelpsprosjekter i Odense i Danmark. I tillegg til befaring i nabohjelpsområder var det lagt opp til erfaringsutveksling mellom prosjektene og forelesning om forsøksarbeid som metode. Det andre seminaret var et arbeidsseminar med vekt på erfaringsutveksling og besøk til Holmlia nærmiljøprosjekt i Oslo.

Seminarene har ført til at prosjektdeltakerne er blitt kjent med hverandre. Flere av prosjektene har på eget initiativ besøkt hverandre og utvekslet erfaringer om prosjektarbeidet.

² Metoden er utviklet av Fred og Marilyn Emery i Australia. Senere er metoden særlig blitt spredt gjennom miljøer med god kontakt til Tavistock Institute i London. I norsk sammenheng har særlig Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) i Oslo og Institutt for industriell miljøforskning (IFIM) i Trondheim arbeidet med metoden.

Brumunddal

1. Initiativet til nabohjelpsprosjektet

Furnes lensmannskontor besluttet i mai -92 å sette igang et nabohjelpsprosjekt i Brumunddal sentrum. Bakgrunnen var et møte med representanter fra Furnes lensmannkontor, Hamar politikammer, Ringsaker kommune, KRÅD og Byggforsk, hvor ideene bak nabohjelpsprosjektene ble drøftet.

Det ble påpekt fra deltakerne at det ikke er egne områder i Brumunddal som peker seg ut med hensyn til kriminalitet eller opplevelse av utrygghet. Interesse for et slikt prosjekt blant lensmann og administrasjon i Ringsaker kommune bygger på ønske om å få erfaringer fra forsøksarbeid i et nabolag og samarbeid mellom lokabefolkning og politiet.

Sentrum ble valgt som nabohjelpsområde først og fremst fordi det er et avgrenset boområde med rimelig størrelse. For å høre om befolkningen i området var interessert i å delta, arrangerte politiet en grillfest på skolen i området. Festen fikk stor oppslutning. Rundt 100 mennesker samlet seg i skolegården for å prate sammen, få informasjon om prosjektet og spise pølser. Det var interesse blant befolkningen for å sette i gang et nabohjelpsprosjekt og det ble valgt to koordinatører.

2. Nabohjelpsområdet

Brumunddal er tettsted og administrasjonssenter for Ringsaker kommune. Det er i dag rundt 8500 innbyggere i Brumunddal. Nabohjelpsområdet ligger i utkanten av Brumunddal sentrum. Det er et landlig område bestående av boliger i store, velstelte hager.

Det er lite innbrudd i området og mange lar ytterdørene stå åpne om natten eller når de er ute en tur. Beboerne i området understreker også at det er et godt område å bo i. Kvaliteter som sentral beliggenhet i forhold til Hamar og Lillehammer og fin natur med rekreasjonsmuligheter både på Mjøsa og i fjellet, blir framhevet av flere.

En utrygghetsfaktor som blir nevnt av enkelte beboere, er trafikken. Det er relativt stor trafikk gjennom området. Veiene er brede med lange rette strekninger. Høy fart i boligområdet og motorsykler som forsøker å "passere lyduren" er et problem som mange er opptatt av. Veistrekningene i området er ikke spesielt ulykkesbelastet, men trafikken er plagsom for beboerne både på grunn av støy og på grunn av engstelse for at det en gang skal gå galt.

Enkelte av beboerne påpeker ønske om mer kontakt mellom naboer. Dette gjelder Brumunddølene sjøl, men kanskje særlig dem vi har snakket med som opprinnelig kommer fra steder utenfor Brumunddal. De opplever at det tar tid å komme i "hilsekontakt" med naboene.

Det er vanskelig å lære folk å kjenne. Det tok lang tid før folk begynte å hilse. Jeg har bodd her i 7 år. Først de siste 2-3 år har folk begynt å hilse.

Etter en høring på skolen i området kom det fram at mange av barna frykter skoleveien. Trafikken er et problem, men også trakassering og mobbing. Enkelte er redde for å gå ute i sene kveldstimer. Dette gjelder alle aldersgrupper, innvandrere og nordmenn. En av våre informanter sier følgende:

Jeg går ikke ut om kveldene. Jeg er redd for å gå ut. Når jeg skal noen steder kjører jeg bil. Jeg går ikke ut etter at butikkene stenger.

Utryggheten er spesielt knyttet til Mobiltomta som har vært et samlingspunkt for ungdommer. De vi har snakket med i forbindelse med prosjektet opplever det utrygt å passere denne plassen etter butikkens stengtid. Enkelte har blitt plaget og trakassert på forskjellige måter.

De vi har snakket med opplever imidlertid at situasjonen er i ferd med å bedre seg. Det skal anlegges en park der Mobiltomta ligger i dag slik at tomta blir et mindre fristende samlingssted for ungdomsgjenger.

3. Prosjektarbeidet til nå

I forbindelse med oppstart av prosjektet gikk politiet fra dør til dør for å prate med folk om nabohjelpsprosjektet og inviterte til grillfest på skolen.

Selv om det var stor oppslutning om iverksetting av et nabohjelpsprosjekt i området, har det tatt tid å komme igang med aktiviteter. Politiet har gitt uttrykk for at de har begrenset kapasitet til å jobbe med nabohjelpsprosjektet. Arbeidsformen er tilsynelatende ny og ukjent for politiet, som også har gitt uttrykk for at de er usikre på hvordan de skal gå fram. Det ble derfor besluttet å arrangere et nytt beboermøte for å kartlegge ønsker og behov hos befolkningen i området. For å mobilisere folk til å delta på møtet tok koordinatorene initiativ til å gå rundt til de enkelte husstander.

Møtet resulterte i en engasjert diskusjon om behovet for samhold mellom mennesker og ønske om å gjenreise solidariteten i bygda. Det er ikke lokaler i nabolaget hvor folk kan treffes til uformelt samvær. Det ble derfor bestemt å prøve å få til drift av en nabokafe i det gamle Arbeidersamfunnets hus, som ligger i utkanten av nabohjelpsområdet i retning av sentrum. Både pensjonister, innvandrere og andre interesserte meldte seg til å jobbe videre med denne ideen.

Det er planlagt å holde kafeen åpen en gang i måneden. Det skal serveres kaffe og vafler. I første omgang er det ikke lagt opp til at det skal foregå bestemte aktiviteter. Kafeen skal være et sted hvor folk kan treffes og hvor kordinatorene kan få kontakt med befolkningen og ideer til tiltak i området.

Det er til nå gjennomført to kafetreff. Første nabokafe ble avholdt i mars, den andre i august i år. Rundt 10 - 15 personer har vært innom kafeen. Det har kommet fram enkelte ønsker, blant annet om hjelp til eldre i området. Flere har også vært opptatt av at det avholdes en konferanse for mer systematisk avklaring av behov og ressurser i området.

Oppsummering

*** Politiets rolle**

Politiet var aktive i forbindelse med oppstart og fikk prosjektet i gang. I det videre arbeidet har politiets rolle vært å ta initiativ til møter med koordinator og kontaktpersoner for å oppsummere arbeidet og diskutere videre framdrift.

*** Ting tar tid**

Det har tatt tid å få prosjektet i Brumunddal i gang. For politiet er nabohjelpsprosjektet en av flere oppgaver. Deres tid og kapasitet til å være pådrivere er begrenset. Koordinatorene gjør arbeidet på frivillig basis. Deres kapasitet er også begrenset.

*** Nettverksskapende arbeid gjennom kafedrift**

Det er opprettet nabokafe som drives av kontaktpersoner i prosjektet. Det ligger utviklingsmuligheter for prosjektet i kafedriften. Erfaringsmessig vet vi at felleslokaler og møteplasser er en viktig forutsetning for å kunne drive lokalt forsøks- og utviklingsarbeid.

Slettheia i Kristiansand

1. Oppstart av nabohjelpsprosjektet

Nabohjelpsområdet på Slettheia er det tidligst etablerte av de områdene vi beskriver i denne rapporten. I desember 1990 kom det en henvendelse til Kristiansand politikammer med forespørsel om en politimann kunne komme til en beboersamling på Nedre Slettheia for å informere om sikring av hus og eiendommer mot innbrudd. Under dette møtet foreslo politiet å etablere Nedre Slettheia som nabohjelpsområde. Tanken fikk umiddelbar oppslutning blant de frammøtte.

I løpet av våren 1991 ble det sendt ut informasjonsskriv til alle husstander om hva et nabohjelpsprosjekt ville innebære, og en forespørsel om det var interesse for prosjektet. I løpet av kort tid hadde to tredjedeler av alle de 121 husstandene meldt sin interesse.

I mai 1991 avholdt politiet, i samarbeid med en del beboere, et åpent møte på Nedre Slettheia. Tilstede på dette møtet var 60 beboere fra området, representanter fra politiet og representanter fra to private sikkerhetselskaper (Securitas og Securmark). Beboerne ble informert om politiets forebyggende arbeid og hvordan enkelthusstander og naboer kan bidra til å sikre sin egen og hverandres eiendom. Det ble vedtatt på dette møtet å opprette et nabohjelpsområde på Nedre Slettheia.

2. Organisering av prosjektet

På prosjektets første beboersamling ble koordinator og kontaktpersoner valgt. Beboersamlingene utgjør generalforsamling for prosjektet. Husstander som har ønsket å delta i prosjektet har betalt kr 100,- i gebyr til dekning av utgifter i prosjektet. Vedkommende som ble valgt til koordinator for nabohjelpsområdet var initiativtakeren til prosjektet og har vært pådriver for arbeidet.

Koordinatoren har delt området inn i roder. Hver av rodene er stort sett sammenfallende med hver av de fire veiene som utgjør nabohjelpsområdet. For hver vei eller rode er det en kontaktperson. Kontaktpersonenes oppgaver har bestått i å ta kontakt med beboerne i sine roder og distribuere informasjon om prosjektene til husstandene. Ordningen med kontaktpersoner kan også karakteriseres som en slags beredskapsorganisering. Kontaktpersonene har et spesielt ansvar hvis det skjer noe i deres rode, for eksempel å ta kontakt hvis noen har hatt innbrudd, eller raskt spre informasjon til husstandene når dette er nødvendig.

Koordinator, kontaktpersonene og en representant fra politiet utgjør det de kaller "lederforumet" for prosjektet. I dette lederforumet diskuteres prosjektets videre framdrift, og hva som kan gjøres for å drive kriminaliteten ned.

3. Beskrivelse av området

Bebyggelsen på Nedre Slettheia ligger langs en åsside med utsikt mot Kristiansand sentrum like i utkanten av byen. Det som i dag er nabohjelpsområde grenser mot nord til et større område med blokkbebyggelse, mot øst til en større gjennomfartsvei, mot syd og vest til et friareal bestående av skog og et lite vann.

Nedre Slettheia består utelukkende av villabebyggelse, for det meste eneboliger og tomannsboliger med hage. Bebyggelsen er relativt tett i et skrånende, oversiktlig terreng. Nabohjelpsområdet består av bebyggelsen rundt Rugdeveien, Gransangerveien, Rødvingveien og Blåmeisveien. Området ble utbygget rundt 1969 - 70.

Beboersammensetningen er dominert av folk som flyttet inn på begynnelsen av 70-tallet. I dag er dette for det meste middelaldrende par med barn som har flyttet hjemmefra. Det finnes en del eldre beboere og yngre nyinnflyttede barnefamilier, men det bor lite ungdom på Nedre Slettheia.

4. Kriminalitet og opplevelse av utrygghet

Kristiansand politikammer har laget egen kriminalstatistikk for de fire veiene som utgjør nabohjelpsområdet på Slettheia. I kategorien tyveri og skadeverk var det i hele området ni anmeldelser i 1991. Antallet var det samme i 1992. Ved utgangen av september 1993 var det to anmeldelser. I følge Kristiansand politikammer er dette et forholdsvis lite antall anmeldelser.

En utrygghetsfaktor for en del av beboerne på Nedre Slettheia har tidligere vært Fiskåvann. Dette er et lite vann inne i friområdet som grenser mot Slettheia. I følge politiet var vannet i en periode oppholdssted for rusmiddelmissbrukere. Beboere fant sprøytespisser ved vannet. Andre observerte ukjente ungdommer på vei til eller fra vannet gjennom boligområdene på Nedre Slettheia. Dette opplevde mange som truende.

Bortsett fra miljøet rundt Fiskåvann og enkelte innbrudd, opplever de fleste beboerne Slettheia som et stille og fredelig boligområde.

5. Gjennomførte tiltak

Fra politiets side har det i nabohjelpsprosjektet vært lagt vekt på informasjon om kriminalvern og sikring mot innbrudd. Det er spredt en "sikkerhetsperm" til alle husstander. Permen inneholder informasjon om hvordan hus kan sikres mot innbrudd og hvordan folk skal reagere hvis de blir utsatt for kriminelle handlinger. I denne forbindelse er det tatt kontakt med forskjellige firmaer for å få rabatt på alarm- og låsesystemer til beboerne i området og rabatt på forsikringspremier.

Ved prosjektets oppstart ble det distribuert et spørreskjema til alle husstander i området om hva de ønsket av et nabohjelpsprosjekt og hva de ønsket av sikringstiltak i hjemmene. På basis av svarene som kom inn har representanter for politiet vært rundt i en del husstander for å informere om montering av alarmer og låser, samt foreta registrering av verdigjenstander.

Alle innfartsveiene til boligområdet er merket med skiltet "Nabohjelpsområder, Vi er på vakt". Det er også distribuert klistremerker med samme logo til alle husstandene. Disse er klistret opp på dører og postkasser på de fleste hus.

Videre er det arrangert beboermøter hvor det er diskutert hvordan naboene gjensidig kan holde øye med hverandres eiendommer og bidra med tjenester for å holde tyver borte når noen er bortreist.

Det er avholdt en grillfest i en av gatene. Oppslutningen om denne var god. Fra flere av kontaktpersonene er det uttrykt ønske om å gjøre det samme i deres rode.

På initiativ fra nabohjelpsprosjektet ble det i 1992 ryddet opp rundt Fiskåvann. Ti til femten beboere var med for å fjerne søppel og renske opp. I følge en av våre informanter gjorde også politiet beslag på stoff og innbrakte noen misbrukere under denne ryddeaksjonen. Etter denne opprydningen er det ingen av våre informanter som har sett eller hørt om problemer rundt Fiskåvann. De uttrykker heller ingen engstelse for problemer på Sletteheia som følge av misbrukermiljøet rundt vannet.

6. Hva er oppnådd

Installasjon av alarmer og sikkerhetssystemer

Flere av naboene har installert sikkerhetsalarmer og fornyet låser i husene sine som følge av informasjon gitt av politiet. Enkelte framhevet imidlertid den begrensning som ligger i installering av slikt utstyr. "Vi kan jo ikke gjøre huset vårt til en festning", var det en som sa. Koordinator for prosjektet har også vært opptatt av å dempe fokusering på sikkerhetssystemer og legge større vekt på sosial kontakt og fellesskap mellom naboene.

Økt kontakt mellom naboene

De fleste av våre informanter understreker at det er lange tradisjoner på Slettheia for godt naboskap. Samtidig påpeker de fleste at nabohjelpsprosjektet har medført positiv kontakt mellom naboene. "Vi hjelper hverandre og viser dermed omsorg og samhold", sier en av dem. Noen framhever det også som positivt at de har blitt kjent med flere av naboene. Spesielt ser dette ut til å gjelde innflyttere til Slettheia. Disse hadde nesten alle opplevd at det var vanskelig å komme i kontakt med naboene. Noen opplevde dette som et så stort problem at de vurderte å flytte ut av området. Da dette ble kjent for koordinatør, ble det tatt initiativ til å oppsøke disse.

En av beboerne som hadde vært utsatt for innbrudd kunne fortelle at den støtte og oppfølging hun fikk både av naboer og politi etter en slik hendelse, betydde mye. "Jeg fikk beskjed om at mine reaksjoner var normale. Jeg ble veldig beroliget".

Alle våre informanter opplyser at de i dag har noen i naboskapet som tar inn aviser, vanner blomster, tømmer posten og ser etter huset når de er bortreist. For mange var dette noe de gjorde før nabohjelpsprosjektet ble opprettet.

På spørsmål om det er ønskelig med mer eller nærmere kontakt med naboene, svarer de fleste at kontakten har vært og er som de ønsker. Flere understreker også betydningen av å respektere avstand til hverandre, men uten å gå ut over det fellesskapet som var i området.

Kontakt mellom politi og beboere

Kristiansand politikammer er organisert med egne bydelspolitiavdelinger. Kontoret for bydelspolitiet i Vågsbygd, som også omfatter Slettheia, ligger i kort avstand fra nabohjelpsområdet.

Fra politiets side er patruljeringen av området trappet opp. Uniformerte politibiler kjører i dag oftere rundt enn tidligere. Det blir også lagt vekt på at politiet ønsker en positiv og nærmere kontakt med beboerne. Den kjennskap beboere og politi får til hverandre gjennom prosjektet blir oppfattet svært positivt fra begge parter.

Et eksempel på at nær kontakt med politiet og beboere kan gi "utbytte" for begge parter var leteaksjonen da en mann forsvant i området. Politiet tok straks kontakt med kontaktpersonene i området. Kontaktpersonene satte i gang leteaksjoner i sine områder. I løpet av noen timer fikk politiet beskjed om at mannen ikke befant seg i dette området. Vanligvis er det en lang prosess for politiet å nå fram med informasjon om at det skal foregå en leteaksjon. Nå ble leteaksjonen gjennomført i løpet av noen timer.

Fra beboernes side blir det understreket at det er betryggende å kjenne til de politifolkene som har ansvaret for området, og at det er lettere å henvende seg til bydelspolitiet enn til hovedstasjonen i Kristiansand sentrum. En av beboerne

påpeker også at bydelspolitiet er flinke til å bry seg om det vedkommende kaller "små saker". Dette kan dreie seg om bekymringer fra beboernes side, eller mindre tilfeller av kriminalitet, som vanligvis ikke ville bli fulgt opp fra politiets side.

Koordinator, en utbrent ildsjel?

Koordinatoren har vært en ildsjel og drivkraft i prosjektet. Det var han som tok initiativet i starten, ordnet avtaler med forsikringsselskapet, sto for arrangement av møter og sammenkomster. Det er også han som har tatt initiativet til opprettelse av ordning med kontaktperson i hver rode.

Uten koordinators innsats er det lite trolig at det ville vært et nabohepsprosjekt på Nedre Slettheia. Erfaringene fra andre bomiljøprosjekter viser at lokale ildsjeler ofte er en forutsetning for utvikling og framdrift i prosjektet. Det er imidlertid alltid en fare for at ildsjeler ikke mobiliserer andre, men påtar seg for mange oppgaver selv. Dette fører ofte til frustrasjoner og utbrenthet. Det hender også at prosjektene faller sammen når ildsjelene blir utbrent fordi andre beboere ikke er trukket tilstrekkelig med i arbeidet, slik at de kan overta når ildsjelene trekker seg tilbake eller slutter.

Vi ser tendensen til dette på Nedre Slettheia. Koordinator har selv gitt uttrykk for at han ønsker at andre må ta en større del av oppgavene. Opprettelsen av kontaktpersoner er et forsøk på å mobilisere flere til å ta ansvar i prosjektet. Det er likevel mye som tyder på at dette kan være vanskelig.

I inneværende år har koordinator latt prosjektet "ligge på hylla", som han sa, fordi det har vært vanskelig å få andre til å stå på og drive prosjektet framover.

De fleste kontaktpersonene gir uttrykk for at de ønsker å bidra med noe i forhold til prosjektet, men de visste ikke riktig hva de skulle gjøre. Andre var avventende i forhold til koordinator. *Jeg holder meg i bakgrunnen, sier en av kontaktpersonene, gjør det koordinator sier, og det er det. Han er pådriver.* Fra enkelte av beboerne får vi formidlet at de ikke helt vet hva dette er fordi, det skjer så lite.

Fra politiets side blir det understreket at de ikke har dyttet på for at det skal settes i gang en masse tiltak i prosjektet. *Ting må gå sin gang i beboernes takt, sier politiet; prosjektet skal ikke være en belastning, men en ressurs.*

Oppsummering

* **Politiets rolle**

Politiets rolle har vært å spre informasjon om sikring og samtidig ha en nær og uformell kontakt med beboerne i området. Dette oppleves som positivt av begge parter.

* **Nettverksarbeid**

Det har hele tiden vært et godt naboskap på Nedre Slettheia. Gjennom prosjekt Nabhjelpsområder er bevisstheten om å ta vare på hverandre utvidet og forsterket.

* **Rodeansvarlige**

Koordinator har opprettet rodeansvarlige som er kontaktpersoner innenfor hver sin del av nabhjelpsområdet.

* **Rolig aktivitetsnivå**

I starten ble det arrangert en rekke informasjons- og beboermøter og informasjonsrunder til husstandene om sikring. Senere har politiet bevisst lagt opp til at prosjektet skal holde et rolig aktivitetsnivå. Koordinator gir uttrykk for at han ikke har kapasitet og overskudd til å holde det aktivitetsnivået som prosjektet hadde i starten.

Andøya i Kristiansand

1. Oppstart av nabohjelpsprosjektet

Initiativet til et nabohjelpsprosjekt på Andøya kom fra politiets forebyggende avdeling. Tanken var å utvikle et beboernettverk i takt med utbyggingen av et nytt boligområde. Avdelingen tok kontakt med en politimann som bor i området og foreslo å etablere et prosjekt.

Gjennom Ytre Andøya Velforening ble det innkalt til møte våren 1992, der beboerne ble spurt om interessen for prosjektet. De 20 - 30 personene som møtte opp besluttet å sette i gang med prosjektet og valgte en koordinator som fikk ansvaret for å drive arbeidet videre.

2. Beskrivelse av området

Ytre Andøya er et nylig utbygd boligområde. Sommeren 1993 var det ca. 180 husstander på Andøya, totalt ca. 750 mennesker. Det er utlagt 350 tomter for utbygging beregnet til ca. 1.500 personer. Utbyggingen pågår kontinuerlig.

Området ligger langs sjøen et stykke utenfor Kristiansand sentrum. Bebyggelsen består altoverveiende av eneboliger. Tomtene varierer fra større arealer, noen med strandlinje, til relativt små tomter og tettbygde boliger. Som helhet er Andøya å betrakte som et attraktivt boligområde. Noen av tomtene ligger i svært høy prisklasse. Bebyggelsen er preget av oversiktighet og åpenhet. De fleste veiene inne i selve boligområdet er smale og uten gjennomkjøring.

Beboersammensetningen domineres av par med yngre barn. Det bor svært lite ungdom og få eldre på Andøya. Beboerne i den eldre bebyggelsen har vært svært mot utbyggingen av nye boligområder. Disse har ikke ønsket å delta i nabohjelpsprosjektet eller i områdets velforening.

3. Organisering av prosjektet

Nabohjelpsprosjektet på Ytre Andøya er organisert gjennom områdets velforening. Det er obligatorisk medlemskap i denne foreningen. Alle beboerne er derfor i prinsippet deltakere i nabohjelpsprosjektet. Prosjektet er organisert med to koordinatorene. Begge er bosatt i samme del av boligfeltet. I tillegg er det en kontaktperson for de forskjellige delene av nabohjelpsområdet. Tilsammen fem personer.

4. Kriminalitet, trygghet og naboskap

Den registrerte kriminaliteten på Andøya er, i følge politiet, svært liten. En av prosjektets koordinatorene i området visste ikke om *noen* som hadde hatt innbrudd eller på annen måte hadde vært utsatt for kriminelle handlinger.

De aller fleste av våre informanter opplever også dette som et trygt område for beboerne. Kriminaliteten er liten og det er etablert gode naboforhold. Kontakten mellom naboene er hyppig og tett. Beboerne gjør hverandre gjensidige tjenester og etterser hverandres hus når noen er bortreist.

Det understrekes av dem som har tatt initiativet til prosjektet at hensikten er å opprettholde det gode naboforholdet. Beboerne vil bruke nabohjelpsprosjektet både for å oppnå bedre sikring mot kriminalitet, og for å ha noe som kan binde naboene sammen for å ta vare på det de betegner som et godt sosialt miljø.

5. Tiltak

Aktivitet og tiltak i området er først og fremst knyttet til velforeningens arbeid med ferdigstilling av fellesarealer i området, som båtplasser, brygger osv. Det er liten aktivitet knyttet til selve nabohjelpsprosjektet. På det første informasjonsmøte deltok, som nevnt, relativt mange. På det neste møtet deltok praktiske talt ingen. Det har ikke vært avholdt flere møter.

Skiltingen av området med "Vi er på vakt"-skiltene ble stoppet av kommunen på grunn av for stor skilttetthet. Beboerne har ikke benyttet seg av "Vi er på vakt"-klistremerkene.

Koordinatorerne opplever at de mangler informasjon om hvordan prosjektet kan gjennomføres og hva det skal gå ut på. De er også i villrede om hvordan de skal greie å få folk engasjert i prosjektet.

Oppsummering

*** Liten tid og interesse for nabohjelpsprosjektet**

Med god kontakt mellom naboer og høyt aktivitetsnivå på andre områder er det liten interesse for nabohjelpsprosjektet som eget prosjekt.

Nye nabohjelpsprosjekter i Kristiansand

Ideen om nabohjelpsprosjekter er spredt til i alt fem områder i Vågsbygd. Områdene har mye til felles med Slettheia og Andøya. Et av de nye områdene skiller seg imidlertid ut ved at det er et flerkulturelt område med rundt 20 % innvandrere og flere kommunale leiligheter. Konflikter naboer imellom, hærverk og dårlig vedlikehold er etter hvert begynt å bli et problem for området. Politiet har tatt kontakt med styret i borettslaget, som har sagt seg interessert i å sette igang et nabohjelpsprosjekt. Det er allerede planlagt å holde en idédugnad (søkekonferanse) i januar -94.

Nabohjelpsområdet Lura i Sandnes

1. Oppstart av nabohjelpsprosjektet

Initiativet til å få i gang et forebyggende arbeid på Lura i Sandnes ble tatt av en beboer i området. Vedkommende kontaktet Rogaland politikammer fordi det var en viss engstelse blant beboere for ungdommer i området som ble trukket inn i kriminell virksomhet.

På bakgrunn av et forslag fra KRÅD om å opprette nabohjelpsområde i Sandnes kommune, tilbød politiet et samarbeid med beboere om å få i gang et prosjekt på Lura.

Politiet sendte ut et spørreskjema til alle husstander med informasjon om hva opprettelsen av et nabohjelpsområde skulle innebære, og forespørsel om det var interesse for å delta i et slikt prosjekt. Rundt 35 av totalt 350 husstander svarte på henvendelsen. Alle svarene var positive.

I spørreskjemaet ble det også spurt om noen kunne tenke seg å være koordinator. Ut fra de svar som kom inn ble en av beboerne trukket ut til denne oppgaven. Koordinator og representanter fra gater og borettslag ble så invitert til et møte med politiet. De tretten personene som møtte dannet et styre for nabohjelpsprosjektet med koordinator som formann.

Fra politiet ble det distribuert informasjon til alle husstander om at styret var opprettet og at de nå ville i gang med tiltak i lokalmiljøet.

2. Beskrivelse av området

Lura er et relativt nyutbygget boligområde utenfor Sandnes sentrum. Området består av borettslag i to-etasjes rekkehus, en del eierleiligheter og eneboliger. Boligene er bygget i forskjellige, seksjonerte områder som ikke har direkte veiforbindelse. For å komme fra den ene delen til den andre må de ut på hovedveien, rundt bebyggelsen, og inn igjen til den seksjonen de skal fram til. Veiene inne i boligområdet er smale. Det er derfor liten trafikk til og fra boligene på de enkelte veier og ingen gjennomgangstrafikk.

Hele området virker fredelig. Boligene er bygget relativt tett, men hver husstand har en liten forhage eller en hage. Standarden på boligmassen er generelt høy, og varierer fra middels store borettslagsleiligheter til større eneboliger.

Det finnes noe eldre bebyggelse i området, noen enkelthus innimellom den nye bebyggelsen og et lite avgrenset område i utkanten av Lura. Både den gamle og

den nye bebyggelsen er i tre. Mellom boområdet og hovedveien er det noe industri.

Umiddelbart utenfor nabohjelpsområdet ligger kjøpesenteret Kvadrat. Dette var en tid tilbake Nordens største kjøpesenter. På grunn av størrelsen trekkes mange mennesker hit. Særlig om vinteren er det ansamlinger av ungdom på kjøpesenterområdet.

Beboersammensetningen i den nyere bebyggelsen er dominert av yngre mennesker fra 25 - 30 år og oppover. I den tidligere bebyggelsen er det en del eldre mennesker, men i området som helhet er det få eldre.

Fra Rogaland politikammer får vi vite at det er svært få anmeldelser i området, og at Lura i liten grad er plaget av kriminalitet.

3. Organisering av prosjektet

Nabohjelpsprosjektet i Sandnes har to hovedkoordinatorer. I hver gate er det en kontaktperson, totalt ni stykker. Styret for nabohjelpsprosjektet består av disse, samt andre som har ønsket å gjøre en innsats. I tillegg har prosjektet et arbeidsutvalg.

Koordinator skal være pådriver, bidra med ideer til videreføring av prosjektet, formidle informasjon og stå for invitasjon til møter og arrangementer.

Fra politiets og Sandnes kommunes side går nabohjelpsprosjektet inn i en tverretattlig satsing på forebyggende virksomhet. En omfattende organisasjon som har sprunget ut av de statlig initierte prosjektene, "Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak" (SLT), har ansvaret for kriminalitetsforebyggende virksomhet overfor barn og unge. Organisasjonen har delt kommunen i tre med en tverretattlig distriktsgruppe som er ansvarlig for hvert sitt område. Distriktsgruppe III har ansvaret for Lura bydel.

Det er imidlertid uklart hva dette har medført i praksis. Vi har ikke informasjon om at det er gjennomført tiltak eller på annen måte tilført ressurser til nabohjelpsprosjektet i regi av det tverretattlige, kommunale prosjektet i Sandnes.

4. Kriminalitet, trygghet og naboskap

Våre informanter opplever det absolutt trygt å bo på Lura. Ingen spesielle veier eller plasser oppleves utrygge. Overalt er det god gatebelysning og god oversikt, mente de.

Det ser ut som det er et relativt tett naboskap, i alle fall i en del gater og gatetun på Lura. Alle våre informanter utveksler ofte tjenester med naboene. De låner kaffe og melk av hverandre, sitter barnevakt, har dugnader og fester sammen. En av informantene var blitt spurt om hjelp til noe fra en nabo for senest en uke siden, en annen for en måned siden og den tredje for et kvarter siden.

En av informantene har hørt om en nabo som en gang hadde et innbruddsforsøk. En annen har hørt om en ødelagt søppelkasse. Den tredje hadde en gang blitt frastjålet en moped, men denne kom til rette samme kveld. Bortsett fra henvendelsen på grunn av den forsvunnene moped, har ingen av informantene tatt kontakt med politiet på grunn av forhold i boområdet.

6. Gjennomførte tiltak

Hittil er det gjennomført en grillfest i en del av nabohjelpsområdet. Denne gikk av stabelen sommeren 1993. Oppslutningen om festen har vært god i følge politiet.

Politiet har også drevet informasjonsvirksomhet om sikringstiltak. Fra en del husstander ble det uttrykt ønske om dette i den innledende rundspørringen. Alle disse er besøkt av politiets forebyggende avdeling sammen med en lokal låssmed og eiendommene er gjennomgått.

Alle beboerne har fått klistremerker til å feste på dører og postkasser. Merkene informerer om at dette er et nabohjelpsområde. Det har imidlertid vist seg vanskelig å få folk til å bruke klistremerkene. Innfartsveiene til de forskjellige delene av området er skiltet med "Vi er på vakt"-skiltene.

På spørsmål om hva beboerne ser som det viktigste politiet kan bidra med for å forebygge kriminalitet i boområdet, er det bred enighet om at det viktigste er at de viser seg. Beboerne ønsker uniformert kjøring rundt i området, men også undervisning i skoler og i boligområdet.

7. Hva er oppnådd

Det er lange tradisjoner i Lura på nabofelleskap. Opprettelsen av et nabohjelpsområde på Lura har ikke i vesentlig grad påvirket nærhet og frekvens i omgangen med naboer. Det er også uklart i hvilken grad beboerne ønsker en annen eller en utvidet form for nabokontakt. Det de er opptatt av og som de ønsker å synliggjøre gjennom prosjektet, er at det er viktig å bry seg om hverandre.

Fra politiets side får vi uttrykt ønske om at nabohjelpsprosjektet skal bli et prosjekt som arbeider mer med miljøet enn teknisk sikring mot kriminalitet:

Jeg håper nabohjelpsprosjektet kan bli mer et miljøprosjekt enn et sikringsprosjekt. Sånn at vi kan høyne moralen blant beboerne. (...) Et hus som er sikret går de [kriminelle] ikke inn i, men egentlig burde ikke dette være nødvendig hvis man kan forebygge via holdninger.

Politiets representant uttrykker også ønske om å kunne spre nabohjelpsprosjektet til et annet område i Sandnes, et "problemområde" på østsiden av Sandnes.

Videre planer ser ikke ut til å være lagt for prosjektet enda. Folk i området er positive til prosjektet i dag. Den lave svarprosenten på spørreundersøkelsen i startfasen mener politiet og koordinator ikke forteller noe om oppslutningen på nåværende tidspunkt.

Oppsummering

*** Politiets rolle**

Politiet bidro til oppstart av prosjektet. Fra beboernes synsvinkel er den viktigste rollen for politiet framover at de viser seg i boligområdet.

*** Harmonisk og trygt område**

Lura har en utstrakt nabokontakt og beboerne opplever området som trygt.

*** Lav oppslutning om nabohjelpstanken**

Kontakt og hjelp naboer i mellom var etablert før nabohjelpsprosjektet. Behovet for nabohjelpsprosjekt ser ut til å være lite.

Storhaug i Stavanger

1. Initiativet til nabohepsprosjektet

En representant fra politiet i Stavanger tok i 1992 kontakt med representanter fra beboerforeningene i Storhaug bydel i Stavanger for å undersøke om det var noen interesse for å starte et nabohepsprosjekt. Et slikt prosjekt hadde allerede vært i gang i et år i en annen bydel i kommunen. Høsten 1991 hadde Stavanger politikammer deltatt på et seminar om nabohepsområder arrangert av KRÅD. Erfaringene herfra gjorde at politiet begynte å se seg om etter et egnet område i Stavanger.

To borettslag i Tjensvollområdet i Våland bydel ble tilbudt et samarbeid med politiet for å starte opp prosjektene. I samarbeid med styrene i borettslagene undersøkte politiet interessen blant beboerne og besluttet å sette i gang prosjektet.

Det ble etablert et nabohepsprosjekt på Tjensvoll. Flere i politiet hørte om nabohepsprosjektene og ble interessert i å sette igang prosjekt i eget distrikt. Det ble startet et nabohepsprosjekt i Storhaug bydel. Det er politiets kontaktperson for dette området som har deltatt på samlinger med KRÅD og Byggforsk. Vi har derfor valgt å følge dette området framfor Tjensvoll.

2. Beskrivelse av området

Storhaug bydel strekker seg østover fra Stavanger sentrum. Bebyggelsen består stort sett av trehus oppført i perioden 1900 -1910. De fleste husene er eneboliger, men det finnes også noen tre og fire etasjes leiegårder, også disse i tre. Som navnet tilsier er bebyggelsen spredt utover en haug eller en høyde. Øverst på haugen er det et parkområde, der blant annet bydelsadministrasjonen har sitt hus. Bebyggelsen består av små, tettliggende boliger, de fleste uten egen hage.

Storhaug var det gamle arbeiderstrøket i Stavanger. I dag er det et attraktivt område med relativt høye boligpriser. Den gamle trehusbebyggelsen trekker til seg unge ressurssterke mennesker i etableringsfasen på utkikk etter et særpreget miljø. Beboersammensetningen i bydelen er dominert av nyinnflyttede par i 30 - 40 årene og eldre mennesker over 70 år, som har bodd her hele sitt liv.

Det er varierende vedlikehold av bygningene. Mange av husene, og til dels hele gatemiljøer, er totalt rehabilitert. Andre hus er dårlig vedlikeholdt. Våre informanter nevner som et problem at en del av boligene kjøpes opp av boligspekulanter som gjennomfører en lettvent oppussing, for så å leie ut

leiligheter til kommunen. Bydelen har også relativt mange hospitser. Disse benyttes av sosialkontoret i Stavanger til bolig for sosialklientell.

Bydelen hadde ved utgangen av 1992 ca. 10 000 inbyggere, hvorav ca. 10 % av utenlandsk opprinnelse. Storhaug er den bydelen i Stavanger som har høyest andel av innvandrere.

3. Organisering av prosjektet

Totalt på Storhaug er det syv beboerforeninger. Fire av disse deltar i nabohjelpsprosjektet. Det er Øvre Blåsenberg, Badedammen, Nylund- og Storhaug beboerforeninger. Alle beboerforeningene møtes tre til fire ganger årlig på Storhaug frivillighetssentral. De fire beboerforeningene som deltar i nabohjelpsprosjektet disponerer en halv time av disse møtene til å informere om prosjektene og planlegge videre framdrift.

Nabohjelpsprosjektets koordinator deltar sammen med to representanter fra hver av bydelsforeningene i styret for nabohjelpsområdet. I tillegg sendes innkallelsen til styremøtene til frivillighetssentralen, bydelsadministrasjonen, og bydelspolitiet for Storhaug. Disse kan møte som observatører på møtene.

Koordinator for prosjektet er delvis lønnet med kommunale midler. Prosjektet søkte våren 1993 såkalte "nettverksmidler" fra kommunen. Dette er midler som skal brukes til kontaktskapende arbeid. Prosjektet fikk tildelt kr 15 000 til bruk som lønnsmidler.

Egne lønnsmidler til prosjektleder bidrar til å formalisere lederoppgavene i prosjektet. Erfaringer fra andre prosjekter viser at lønnet prosjektledelse fremmer mulighetene for å få til lokale endringsprosesser (Søholt, 1993).

I tillegg til representantene i styret er nabohjelpsprosjektet i ferd med å opprette et nettverk av kontaktpersoner i området. For hver gatestump skal det være en kontaktperson som er ansvarlig for informasjonsvirksomhet og for å kontakte nyinnflyttere og hjelpe disse tilrette på Storhaug.

Politiets rolle har vært å initiere prosjektet ved å informere om nabohjelp og invitere beboerrepresentanter til møter. Videre ser politiet det som en viktig oppgave framover å stille opp på beboermøter og informere om politiets arbeid i bydelen.

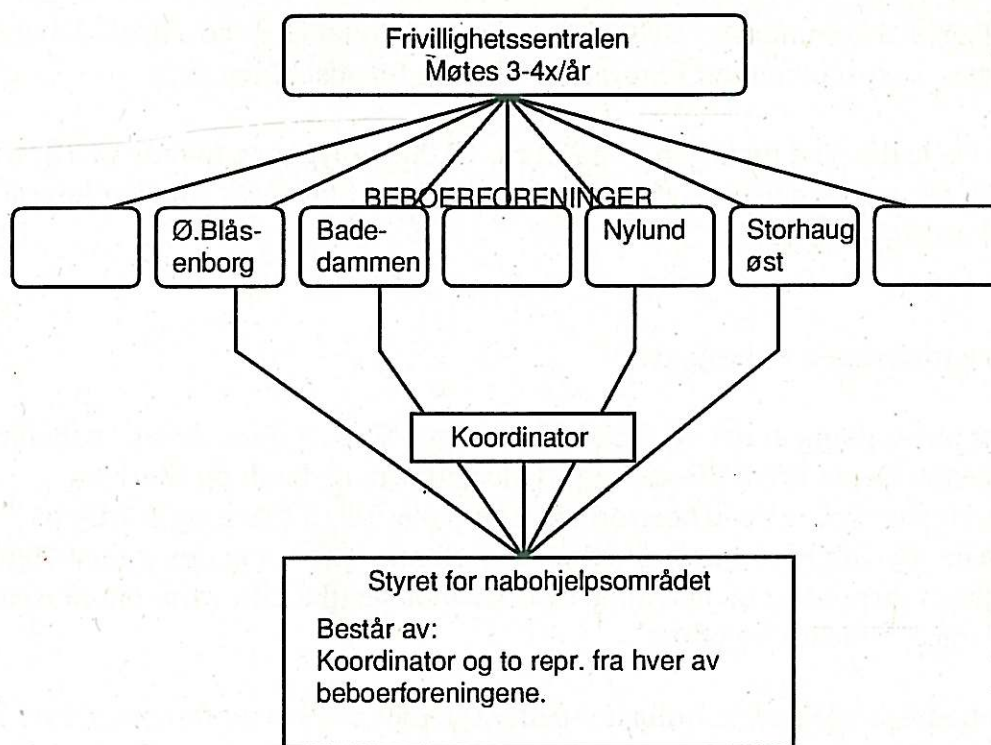

Fig.1: Organiseringen av naboljepsprosjektet på Storhaug i Stavanger kommune

4. Opplevelse av trygghet/utrygghet

Storhaug er den bydelen i Stavanger som har høyest antall anmeldte lovbrudd. Statistikker viser at kriminaliteten her er ca. fire ganger så høy som i andre bydeler i Stavanger.

Tross den høye kriminalitetsfrekvensen opplever de fleste av dem vi har intervjuet det trygt å bo i denne bydelen. En av våre informanter sier at *...vi er ikke redde for å være alene hjemme, eller å gå gjennom bydelen om kvelden.* Dette gjelder imidlertid ikke alle. Fra dem som har gått rundt fra hus til hus for å informere om beboerforeningene og naboljepsprosjektet får vi vite at noen, særlig eldre mennesker, er engstelige når det ringer på døren:

Noen er engstelige. De løper opp i annen etasje og henger ut av vinduet for å spørre hva det gjelder når vi ringer på.

De fleste begrunner en slik utrygghet med at det bor mye sosialklientell i hospitsene og kommunens boliger. Dette klientellet assosieres med kriminelle miljøer og narkotika- og alkoholbruk.

Pedersgate er en større gate som passerer gjennom det meste av bydelen. Trafikken, som holder høy fart på lange rette strekninger her, gjør det utrygt å passere gaten og la barn bevege seg i området. I tillegg er Pedersgate en gjennomfartsåre for nakomane på vei til Stavanger sentrum, i følge våre informanter. De narkomane pålegges mye av ansvaret for det relativt store antallet innbrudd og tyverier i bydelen. Mange har blitt frastjålet ting. En eldre dame vi intervjuet i naboehjelpsområdet hadde ikke selv hatt innbrudd, men både det nærmeste huset og huset bortenfor hadde hatt innbrudd det siste året. En av disse naboene hadde hatt 2 - 3 innbrudd det siste året og valgte å flytte ut av bydelen.

Ellers forteller beboerne på Storhaug om tyverier av sykler, barnevogner, klær fra tørkesnoren, hagebenker og blomsterkasser. *Folk rasker med seg på veien*, sier en av våre informanter. Vi får også vite at det er funnet sprøytespisser i en av bydelens barnehager, og at det har vært en del hærverk på skolen. En av våre informanter forteller om flere som har opplevd at penger og verdisaker har blitt stjålet fra lommene på klær som henger i gangene.

En del mennesker opplever å bli plaget av et alkoholikermiljø som holder til i parkområdet øverst på Storhaug. Mange har blitt stoppet av "fyllikene" og truende blitt bommet for penger. Noen har også blitt fysisk antastet. En av beboerne som bor like ved stedet hvor dette miljøet holder til, forteller at hun og naboene ringer politiet gjennomsnittlig en gang i uken på grunn av slike problemer.

Generelt har våre informanter vært i svært hyppig kontakt med politiet for å melde fra om lovbrudd. Av seks beboere i naboehjelpsområdet har fire ringt politiet "mange ganger", én har ringt en gang, og en beboer har aldri ringt politiet. *Det er full rulle her hvis vi ikke ringer politiet regelmessig*, sier en av disse. Tross den høye kriminaliteten og de forhold vi har fått beskrevet over, lar folk dørene stå ulåst mot gaten.

5. Naboskapet

Til tross for den høye kriminalitetsfrekvensen opplever de færreste det utrygt å bo i bydelen. Dette kan forstås på bakgrunn av det tette naboskapet det tradisjonelt har vært i de fleste gater på Storhaug. En eldre dame forteller at hun føler trygghet når naboene er hjemme, men er engstelig om sommeren fordi da er alle naboene bortreist. Naboene følger med på hva som skjer i boligområdene og de hjelper hverandre med mange ting:

Vi hjelper hverandre selvsagt. Vi vanner blomster for hverandre når noen er bortreist, drikker kaffe sammen, og vi prøver å ta oss av de eldre. (...) Folk sier de alltid har besøkt hverandre og hatt kaffeslabberas. De fleste kjenner hverandre.

Det arrangeres dugnader i mange av gatene, og en del av de kommunale bedene holdes i orden av beboerne, fordi de mener kommunen ikke gjør det bra nok. Når vi spør våre informanter hvor lenge det er siden en nabo ba dem om hjelp til noe, svarer halvparten at det er mindre enn et døgn siden, to at det er tre dager siden, og en at det er to og en halv uke siden. Det ser derfor ut som det er svært tett samarbeid mellom naboer. En av beboerne understreker imidlertid at det er stor variasjon i grad av nabotetthet mellom gatene. I noen gater er det mye nabokontakt, i andre er det nesten ingenting.

Det ser ut til at beboerne på Storhaug definerer sitt naboskap over et svært vidt område. På spørsmål om hvor mange hus de regner som sine naboer, svarer de fleste beboere i andre nabohjelpsområder at det er tilgrensende hus. På Storhaug regner de fleste av informantene beboerne i 15 - 20 hus som sine "naboer". En av våre informanter regnet hele beboerforeningen - ca. 300 hus - som sine naboer.

Alle vi snakket med opplever at graden av nabokontakt er stabil eller økende. På spørsmål om etableringen av Storhaug som nabohjelpsområde har påvirket dette, svares det imidlertid benektende. Økning begrunnes med etableringen av beboerforeningene.

7. Gjennomførte tiltak

Bydelspolitiet for Storhaug forteller oss at de som er engasjert i nabohjelpsprosjektet på Storhaug er opptatt av at prosjektet fortsatt er i en startfase. De arbeider med organisering, kopling av interesser og ressurser i nabolaget og i kommuneadministrasjonen.

Politiet har hittil deltatt på møter i beboerforeninger og informert om prosjektet. Selv om dette har blitt mottatt positivt blant deltakerene i velforeningene, har det vært vanskelig å få engasjert beboerne. *Folk er ikke eksplosivt positive...*, sier politiets kontaktperson for prosjektet. De som hittil har vist størst interesse er pensjonistene.

Både politiet og de som er engasjert i prosjektarbeidet er imidlertid bestemt på å finne gode muligheter for å engasjere beboerne og etablere et aktivt nabohjelpsprosjekt på Storhaug. Dette begrunnes både med det iøynefallende behovet for forebyggende arbeid på grunn av den høye kriminalitetsfrekvensen, og med de tradisjoner om nært nabofelleskap som finnes i deler av området.

Oppsummering*** Politiets rolle**

Politiet har tatt initiativ til prosjektet og deltatt på beboermøter for å informere om nabohjelpsprosjektet.

*** Lønnet prosjektledelse**

Nabohjelpsprosjektet har lønnet prosjektledelse. Erfaringsmessig gir dette større muligheter til utvikling av prosjekter enn prosjekter som er basert på rent frivillig arbeid.

*** Samarbeid med kommunen**

Prosjektledelsen har fått i gang et samarbeid med flere etater i kommunen. Samarbeid mellom ulike grupper gir erfaringsmessig gode utviklingsmuligheter.

*** Samarbeid mellom flere beboerforeninger**

Flere beboerforeninger samarbeider om nabohjelpsprosjektet. Dette åpner for at prosjektet får flere aktivister som kan være med å dra lasset.

Skotfoss i Skien

1. Bakgrunn

Fra Skien politikammer blir det pekt på at kriminaliteten i Skien er generelt lav. Politiet mener derfor at en ensidig fokusering på innbruddsikring/egensikring i liten grad vil gi målbare resultater. For å forebygge kriminalitet ønsker Skien politikammer å legge vekt på bl.a. økt innsats fra politiets side i lokalmiljøet. Skien politikammer deltar forøvrig i KRÅDs program for Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT-programmet) for å bedre barne- og ungdomsmiljøet i byen.

2. Beskrivelse av området

Skotfoss er valgt ut som nabohjelpsområde. Skotfoss ligger ca. fem kilometer fra Skien sentrum, ved Bandakkanalens første sluse. Området har rundt 1.800 innbyggere. Fram til midten av 1980-tallet var Skotfoss et industristed, med Skotfoss bruk som viktigste arbeidsplass. Etter at Skotfoss bruk ble nedlagt på midten av 1980-tallet har arbeidsledigheten økt.

Politiet har registrert høyere ungdomskriminalitet på Skotfoss enn i Skien forøvrig. Det var særlig en gjeng med tjuåringer som var kriminelt belastet. Politiet så en fare for at disse vil trekke yngre ungdommer med seg inn i et kriminelt miljø. Skole og barnevern ser også, ut fra sin befatning med barne- og ungdomsmiljøet i området, et behov for en særlig satsing på Skotfoss.

I 1985 og 1991 ble det foretatt en ungdomsundersøkelse i Skien. Undersøkelsen viste at det på Skotfoss i 1991 var langt færre ungdommer aktivisert i frivillige lag og foreninger enn ved undersøkelsen i 1985. Samtidig viste undersøkelsen at ungdom på Skotfoss savnet tilbud om en fritidsklubb. Foruten idrettsaktivitet og bedehuset var det få tilbud for ungdommene i området.

3. Målsetting

Ut fra denne bakgrunnen ble det gitt følgende målsettinger for nabohjelpsområdet på Skotfoss:

- Redusere kriminaliteten og frykten for denne, ved å intensivere patruljeringen fra politiet i bydelen.
- Oppnå kontakt med de kriminelle, og få disse inn i hjelpeapparatet slik at de kan få hjelp til å forandre "kursen".

- Bedre kontakt politi - beboere. Få folk til å sikre sine eiendeler.
- Gjennom SLT tilby foreninger og lag økonomisk støtte til iverksetting av fritidstilbud for barn/ungdom, særlig i helgene.
- Få beboerne til å engasjere seg i nærmiljøet. Arrangere foreldremøter hvor temaet blir tatt opp.

4. Oppstart av nabohjelpsprosjekt på Skotfoss

I november 1991 ble det i SLT arbeidsgrupper gitt en orientering om nabohjelpsområder og Skotfoss ble plukket ut som aktuelt område. På dette møtet ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle jobbe videre med saken.

Det ble opprettet en egen prosjektgruppe for nabohjelpsområdet på Skotfoss. Gruppen besto av representanter fra bydelspolitiet, det lokale idrettslaget, skoleetaten, kulturetaten, samt en representant fra kommunens SLT-prosjekt. Denne prosjektgruppa gjennomførte i januar 1992 en spørreundersøkelse blant elevene i 6. klasse på Skotfoss skole. Hensikten var å undersøke interessen for en ungdomsklubb på stedet, samt å gi ungdommene en mulighet til å si sin mening om hva klubben skulle inneholde av aktiviteter. Spørreundersøkelsen viste at så godt som alle var positive til planene om et aktivitetshus, og de sa seg villige til å gjøre en innsats for å få dette til å fungere.

Skotfoss turn- og idrettsforening sa seg villig til å påta seg ansvaret for driften av aktivitetssenteret i Folkets Hus på Skotfoss. Det ble valgt en "daglig leder" som ordnet med informasjon om tilbudet til ungdommene gjennom skolene. Videre ble det arrangert et folkemøte for å orientere om aktivitetshuset og de muligheter dette tilbudet kunne gi ungdommene i området.

5. Organisering av prosjektet

Med kr 30.000 i startmidler fra kommunen ble "Bruket" åpnet i mars 1992. Stedet drives på frivillig basis av Skotfoss turn- og idrettsforening. I styret sitter foruten formann i idrettsforeningen, representanter fra barneskolen, sosialkontoret, kirken, bydelspolitiet og koordinatorene for nabohjelpsprosjektet. Arbeidsgruppen består i dag av medlemmer i idrettsforeningen som driver klubben gjennom frivillig arbeid. Internt er "Bruket" organisert som en vanlig ungdomsklubb med tillitsvalgte klubbmedlemmer blant ungdommene. De tillitsvalgte har egne møter om driften av klubben, samt møter sammen med arbeidsgruppen. Også foreldre er trukket inn i arbeidet, bl.a. til vakthold av lokalet.

6. Hva har skjedd i prosjektarbeidet til nå

Skotfoss er et stort område som inneholder ulike typer bomiljøer. Det har vært vanskelig å få folk interessert i et samlet nabohjelpsområde. Politiet har istedet valgt å satse på et konkret tiltak og se hvordan dette kan styrke og utvide nettverket i bydelen.

Høsten 1993 ble det igangsatt et dugnadsarbeid for å utbygge "Bruket" til et flerbrukshus, som foruten å være et sted for ungdom også vil kunne brukes av pensjonister, foreldre/barngrupper og arbeidsledige. Både ungdom og pensjonister deltar i dugnadsarbeidet. Det er også engasjert personer under ordningen "arbeid for trygd".

I møte med representanter fra KRÅD kunne politiet fortelle at "Bruket" har vært godt besøkt siden åpningen. I snitt besøker 40 ungdommer fra 12 til 18 år klubben på kveldstid. Arbeidet med "Bruket" har ifølge lederen, vist konkrete resultater. Ungdom som tidligere drev rundt i uteområdene samles i dag på klubben. Eldre mennesker føler seg tryggere og sier at det aldri har vært så "stille rundt dørene" som nå.

Også kontakten mellom politiet og ungdommene i området er bedret. Politiet var i en lengre periode oppom klubben nesten hver klubbkveld. Ungdommene ble kjent med polititjenestemennene og vant til å ha dem i klubben. I de tilfeller da politiet måtte si fra til medlemmer om ulovligheter, ble dette respektert uten at politiet ble mindre inkludert av den grunn.

Oppsummering

* **Politiets rolle**

Det ble gitt orientering om nabohjelpsprosjekter gjennom SLT arbeidsgruppen. Politiets rolle har forøvrig vært å være til stede på "Bruket".

* **"Bruket"**

Nabohjelpsprosjektet er knyttet til utvikling av et flerbrukshus, "Bruket". Ved å trekke inn ungdom sammen med andre grupper av befolkningen ønsker politiet og koordinator å se hvordan dette kan bidra til å styrke nettverket i bydelen.

* **Bedre kontakt politi og ungdom**

Selv om politiet har sagt fra om ulovligheter, har de blitt godt mottatt og respektert av ungdommen.

Romsås - Svarttjern borettslag

1. Bakgrunn og mål for prosjektet

Bakgrunnen for prosjektet var meldinger fra beboere om at "nå må noe gjøres" i området. Mange av beboerne mente det var nødvendig å sette i gang arbeid for å forbedre miljøet i området. Det hadde vært en del problemer med ungdomsgjenger ved Romsås senter som skapte utrygghet blant beboere også i andre deler av området. Bydelsadministrasjonen og Stovner politistasjon tok derfor kontakt med Svarttjern Borettslag i juni 1992 for å starte et nabo-hjelpsprosjekt i samarbeid mellom bydelsadministrasjonen, politiet og beboerne i området. Styret stilte seg positiv til forslaget og valgte en koordinator for prosjektet.

Målsettingen for nabo-hjelpsprosjektet i Svarttjern borettslag er å legge til rette for at folk skal bli bedre kjent med hverandre og etablere nettverk i nabolaget.

For å kartlegge behov og ressurser i borettslaget ble det gjennomført en spørreundersøkelse. Tre representanter fra bydelspolitiet ved Stovner politistasjon og koordinator for prosjektet gikk fra dør til dør for å informere om prosjektet og dele ut spørreskjemaer. Medlemmene i borettslaget ble invitert til en beboerkonferanse. Hensikten var å få kartlagt hvilke problemer og vanskeligheter beboerne opplevde i sitt nærmiljø, og hvordan beboerne selv kunne tenke seg å gå fram for å løse disse.

Da det i februar 1993 ble invitert til idédugnad møtte 80 personer fra Svarttjern borettslag. Det beboerne først og fremst ønsket å gjøre noe med var:

- å skape et tryggere utemiljø
- arbeide for bedre sosialt miljø i borettslaget
- rens opp for søppel og rot rundt husene
- sette i gang flerkulturelle tiltak
- skape møteplasser i uteområdene
- gi aktivitetstilbud til ungdommer

På denne samlingen ble det nedsatt arbeidsgrupper som skulle arbeide videre med resultatene fra idédugnaden.

2. Organisering av prosjektet

Ledelsen i prosjektet består av koordinator og fire gruppeledere. Koordinator er medlem av styret i borettslaget slik at mulighetene for et tett samarbeid med styret er til stede. Det understrekes samtidig av kontaktpersonene at ledelsen i nabo-hjelpsprosjektet står fritt i valg av framdrift og utvikling av prosjektet.

En av gruppelederne er kona til koordinatoren. Hun deler mye av prosjektlederansvaret med mannen sin. Tilsammen har disse to gjort en betydelig innsats for prosjektet og vært pådrivere for mye av arbeidet.

Gruppelederne har ansvar for hver av arbeidsgruppene. Det er rollespillgruppe, utegruppe som skal vedlikeholde og forbedre utemiljøet, filmgruppe/ungdomsgruppe som ser på film og video og aktivitetsgruppe som står for aktiviteter og arrangementer. Ved utgangen av året er det planlagt å opprette flere grupper.

Politiet deltok i igangsetting av prosjektet. De gikk fra dør til dør for å informere om nabohjelpsprosjektet, levere spørreskjemaer og invitere til beboerkonferanse. Etter oppstartfasen har imidlertid beboerne ønsket å drive dette arbeidet på egenhånd. De mener at de da står friere til å gjennomføre arbeidet på beboernes egne premisser.

3. Beskrivelse av området

Svartjern borettslag er et av tilsammen seks borettslag i Romsås bydel i Oslo. Borettslaget består av 651 leiligheter fordelt på 15 - 20 blokker. Området grenser til Nordmarka med store friarealer. I umiddelbar nærhet av bebyggelsen ligger Svartjern, vannet som har gitt borettslaget sitt navn. Området ble bygd på 1970-tallet. Aldersmessig er det full spredning på beboerne. Folk som har vokst opp i området har begynt å flytte tilbake med egne familier. Det bor rundt 15 % innvandrere i Svartjern borettslag.

Romsås bydel hadde tidligere et relativt høyt antall anmeldelser til politiet. Beboere var engstlige på grunn av ungdomsgjenger, omsetning av stoff og kriminalitet. I dag er denne situasjonen annerledes. I følge bydelspolitiet på Stovner politistasjon er Romsås i dag en av bydelene i denne delen av Oslo med færrest anmeldelser. Bydelspolitiet karakteriserer Romsås som et fredelig område. I følge ledelsen for nabohjelpsprosjektet i Svartjern borettslag er det heller ikke noen utbredt utrygghet i området i dag.

4. Prosjektarbeidet til nå

Nabokafeen

Ved prosjektets oppstart ville deltakerne tilby beboerne veiledning i sikring av eiendom. Politiet parkerte en spesialutstyrt buss inne i området, der det var mulig å henvende seg for å få informasjon om installering av låser, alarmer osv. Tilbudet ble imidlertid benyttet av få beboere.

Prosjektarbeidet kom derfor til å konsentrere seg rundt en nabokafe, som ble startet allerede høsten 1992. Lokalene ligger i en nedlagt skole og er gitt til prosjektet av bydelsadministrasjonen. Kafeen skulle være et sted der naboene

kunne møtes over en kopp kaffe og et sted der nabohjelpsprosjektet kunne ha sine samlinger. En viktig målgruppe for kafeen var ungdommene i borettslaget. Prosjektledelsen så dette som et alternativ til å oppholde seg på Romsås senter.

Det har vært stor oppslutning om kafeen, først og fremst av ungdommer i alderen 12 til 18 år. Den er drevet på frivillig basis av prosjektmedarbeidere som steker fem liter vaffelrøre hver kveld. Betalingen for vaffler og kaffe skal dekke utgiftene. I lokalene finnes det et bordtennisbord, tegnesaker for de minste og forskjellige spill.

Det ser ut som kafeen har blitt et verdifullt bidrag til utviklingen av miljøet i borettslaget. I følge koordinator skal ungdomsgjengene, som før holdt til i uteområdene, nå være borte. I stedet samles de unge på kafeen som holder oppe til kl. 21 hver dag. Det er etter hvert bygget opp et tillitsforhold mellom de unge og de som driver kafeen slik at ungdommen kan låne nøkkel og bli i kafeen etter at de voksne har gått hjem.

Utemiljø i borettslaget

En av de tingene som kom fram på den innledende idedugnaden var et behov for å gjøre noe med utemiljøet i borettslaget. Flere klaget over søppel i fellesområdene, "tagging" på vegger og manglende samlingssteder.

Utegruppa i nabohjelpsprosjektet har tatt ansvar for å rense opp og skape trivelige møteplasser i uteområdene. Gruppa har stått for innkjøp og utplassering av benker og bord, der beboerne i dag samles på varme kvelder og ettermiddager. De har også ryddet opp i uteområdene og skaffet containere for fjerning av søppel.

Samarbeidet med politiet

Nabohjelpsprosjektet på Romsås er først og fremst rettet inn mot nettverkskapende arbeid. Målsettingen har vært at folk skal få triveligere omgivelser der de bor og at naboer skal bli bedre kjent med hverandre. Ledelsen i nabohjelpsprosjektet er opptatt av at dette er noe beboerne selv skal stå for, uten at det bindes opp i samarbeid med utenforliggende instanser. Samtidig gir de uttrykk for at mer kontakt mellom ungdommen i området og representanter fra politiet kan være et viktig og positivt bidrag.

Bydelspolitiet på sin side gir uttrykk for at de har savnet initiativ og kontakt med prosjektledelsen. De har ikke vært innkalt til møter eller vært kontaktet på andre måter. Fra politiets side er det interesse for et tettere samarbeid med beboerne i området og med nabohjelpsprosjektet.

5. utfordringer for videre arbeid

- Prosjektet har i år fått kr 200 000 av Rusmiddeldirektoratet. Midlene skal blant annet brukes til utstyr og utvikling av kafedriften.

- Prosjektledelsen har også ønske om å kunne tilby beboerne forskjellige typer kurs og aktiviteter med rimelige deltakeravgifter.
- Prosjektledelsen ønsker å sette opp "Vi er på vakt"-skiltene for å markere at Svarttjern borettslag er nabohepsområde.
- Prosjektledelsen ønsker å gjøre noe for å inkludere innvandrerne i bomiljøene og i prosjektarbeidet. Det er reist forslag om å arrangere en internasjonal matkveld på beboerkafeen.

Generelt ser det ikke ut til å mangle initiativ og tiltakslyst i nabohepsprosjektet på Romsås. Fra en av gruppelederne får vi svar på spørsmål om hva hun ville ønske videre i prosjektet:

Tja, ønske...ingenting er umulig, vi trenger bare mer folk til å gjøre en innsats!

Oppsummering

* **Politiets rolle**

Aktive i startfasen med informasjonsvirksomhet og dør-til-dør besøk i borettslaget. Politiet har vært mer i bakgrunnen etter beboerkonferansen i februar.

* **"Vi vil gjerne greie oss selv"**

På Romsås har koordinator og gruppelederne vært opptatt av at de skal gjøre mest mulig selv og med minst mulig innblanding fra andre instanser.

* **Ildsjeler**

Koordinator og koordinators ektefelle er aktive ildsjeler i nabohepsprosjektet.

* **Arbeidsgrupper**

Flere arbeidsgrupper er igang. De driver blant annet med kafédriфт, kursvirksomhet og forbedring av utemiljøet.

* **Mindre ungdomsgjenger**

Ungdomsgjenger hang før utenfor borettslaget og var et fryktet element for de eldre. I dag treffes ungdommene på nabokafeen og er i mindre grad en trussel for andre.

Noen refleksjoner rundt prosjektarbeidet

Skal vi i grove trekk framheve noen sterke og svake sider ved prosjektarbeidet så langt, vil vi nevne:

Sterke sider

*Mange "tenner" på prosjektideen

Ideen om kontakt mellom naboer, at det er lov å bry seg, si fra og ta vare på hverandre, vekker umiddelbart interesse hos de fleste.

*Kontakten mellom politiet og beboerne blir framhevet som positivt

Beboerne ser det som positivt at politiet er mer ute i boligområdet gjennom patruljering og på møter i området. De setter også pris på å bli bedre kjent med polititjenestemenn som har ansvar for deres område.

*Kontakt med publikum gjør politiarbeidet mer meningsfylt og interessant

Fra politiets side er det gitt uttrykk for at nær kontakt med publikum gjør arbeidet interessant. Den direkte kontakten med publikum som skjer gjennom nabohjelpsprosjektene, gir politiet muligheter til å jobbe forebyggende på en ny måte.

Svake sider

* Det har tatt tid å få prosjektene igang

Prosjektene ble igangsatt i løpet av våren og høsten 1992. Fortsatt er mange i en oppstartingsfase med avklaringer av prosjektorganisering, problem- og måldefinering.

*Vanskelig å mobilisere bredt

I mange av prosjektene har det vært vanskelig for koordinator å få engasjert og aktivisert beboerne til deltakelse i prosjektet.

*Usikkerhet

Det er også en usikkerhet med hensyn til hva prosjektet går ut på og hva politiets rolle i det videre arbeidet skal være.

I det følgende vil vi utdype noen momenter som kan gi et grunnlag for å forstå prosjektenes utvikling til nå.

Ledelse av prosjektene

Koordinator og kontaktpersoner er tenkt som lokale pådrivere i nabohjelpsprosjektene. Erfaringer fra annet prosjektarbeid viser at leder- eller pådriverrollen er sentral for å drive prosjektarbeid framover. Farner har studert ildsjelrollen i 20 statlige prosjekter og fant at ildsjelen i prosjektene var uunnværlig i forhold til initiativ og tiltak, som inspirator og organisator (Farner, 1988). Andre studier av prosjektarbeid viser at en leder er sentral også for prosjektets målrettethet og evne til læring av egen arbeidsprosess (Helset og Sæterdal, 1987).

Det ligger mye administrasjon, koordinerings- og kontaktvirksomhet i prosjektlederjobben. Dette er tidkrevende arbeid. I nabohjelpsprosjektene varierer tilrettelegging av koordinatoroppgaven. I de fleste prosjektene er koordinatorarbeidet basert på frivillig innsats, i noen prosjekter er det flere som deler på lederoppgaven, og enkelte har fått midler til lønn av koordinatorarbeidet. Dette gir ulike muligheter til hva en kan forvente å få til i prosjektarbeidet.

Frivillige fra boområdet som koordinator

I nabohjelpsprosjektene er det fra KRÅD sin side lagt opp til at beboere eller medlemmer av frivillige lag og organisasjoner skal påta seg rollen som koordinator. I utgangspunktet er denne rollen ment å være ulønnet.

Lokale andelslag, foreninger, organisasjoner osv. er organisert for å ta seg av bestemte oppgaver eller interessefelt. Det lokale foreningslivet drives av frivillige på fritid i konkurranse med andre gjøremål. De har normalt lite overskudd til å drive stabilt og utforskende nybrottsarbeid. Ofte har de ikke tilstrekkelig motivasjon, kapasitet og oversikt over handlingsalternativene til å påta seg oppgaven som lokal endringsagent. I mange tilfeller er de heller ikke i posisjon lokalt, til å påta seg rollen som endringsagenter. Det vil si at de ikke er i stand til å få andre til å oppleve medansvar for tilstanden i forsøksområdet (Søholt, 1993).

Lura, Andøya og Brumunddal er eksempler på prosjekter med denne type ledelse. Her er det beboere som driver koordinatorarbeidet på frivillig basis. Deres tid og kapasitet til å drive utforskende nybrottsarbeid er begrenset.

På Lura er nabohjelpsprosjektet del av en større kommunal satsing på tverretattlig forebyggende arbeid. Politiets deltakelse i nabohjelpsprosjektet er her knyttet til etatens deltakelse i det kommunale prosjektet. Koordinators rolle i Lura har mer preg av å være politiets kontakt i boområdet enn å være et selvstendig lederskap.

Koordinator som ildsjel

Med ildsjel siktes det til entusiaster som bruker mye av sin tid og sine krefter på å bedre forholdene lokalt (se Søholt, 1993). Når en ildsjel ikke er lønnet og driver arbeidet på frivillig basis, vil de stå overfor de samme begrensningene som lokale aktører. Koordinator på Nedre Slettheia er eksempel på en ildsjel. Han var initiativtaker og har vært en ivrig pådriver for å utvikle prosjektet og skape et godt miljø i nabolaget. Nå er han i ferd med å bli utbrent, uten at det er klart om andre kan overta.

Koordinator som formell prosjektleder

Med prosjektleder siktes det her til en person som er lønnet for å ha det løpende, praktiske ansvaret for å gjennomføre en oppgave innenfor en begrenset tidsperiode (Søholt, 1993).

Nabohjelpsprosjektet på Storhaug i Stavanger har fått midler til prosjektledelse. Midlene dekker ikke full stilling. De kan likevel bidra til at koordinator får mer tid til ledelse og oppfølging av prosjektet enn det vi har sett i de øvrige prosjektene, hvor prosjektarbeidet i stor grad har vært basert på frivillig arbeid uten formell prosjektledelse.

Lokalt lederskap

Med lokalt lederskap mener vi her både ildsjeler, prosjektledere og andre nøkkelpersoner i et lokalsamfunn som fungerer som formelle og uformelle ledere i den forstand at de står fram og taler lokalsamfunnets sak (Søholt, 1993).

På Romsås og Storhaug ser vi tendenser til lokalt lederskap. Begge områdene har lokale ledere som står fram og taler beboernes sak. På Romsås har styret i borettslaget sterke representanter som også følger opp i forhold til nabohjelpsprosjektet. Koordinators ektefelle er en ildsjel med tid og overskudd til prosjektet og er en viktig støttespiller og pådriver i prosjektarbeidet.

Storhaug har midler til lokal prosjektledelse. Her er flere beboerforeninger gått sammen og de har opprettet kontakt med etater i kommunen. Dette gir muligheter til å bygge allianser og koble interesser.

I begge områdene er det flere som er engasjerte og som er villige til å dra lasset og gjøre en innsats. Det gjør prosjektene mindre sårbare.

Målsettingene for prosjektene

Fra sikring til nettverk - målforskyvninger i prosjektene?

Sikring av eiendom er sentralt i målsettingene for programmet. Dette omfatter på den ene siden teknisk sikring av eiendom gjennom låser og alarmer, og på den annen side sikring gjennom utveksling av tjenester naboer imellom. Naboene skulle følge med på hverandres hus når noen var bortreist, ta inn post, legge søppel i hverandres søppelkasser, osv.

Til tross for at dette er en relativt klar målsetting, har det vært uklarheter blant prosjektdeltakerne om hva mål og hensikt med prosjektene skal være. Dette kan tildels skyldes at mange av områdene som er valgt ut som nabohjelpsområder er trygge og harmoniske områder med liten kriminalitet og god kontakt mellom naboene, som for eksempel Lura og Andøya.

Videre kan denne usikkerheten forstås på bakgrunn av at Prosjekt Nabohjelpsområder fra KRÅDs side er ment å være noe mer omfattende enn et rent sikringsprosjekt. Dette er likevel ikke nedfelt i de overordnede målsettingene for prosjektene. Samtidig opprettholdes ideen bak informasjonskampanjen "Aksjon Nabohjelp" gjennom symbolikken i "Vi er på vakt"-skiltene, informasjonsmateriellet fra Aksjon Nabohjelp og tildels gjennom prosjektens samarbeid med politiet.

En annet forhold som kan bidra til usikkerhet er at prosjektene i liten grad har avklart egen oppfatning av problemer i området og definert mål som kan konkretiseres til handling. Dette er i ferd med å skje i prosjektene og det vil bli drøftet videre i forbindelse med veiledning.

For politiet har vekt på sikring vært en naturlig vinkling av prosjektene. Dels fordi teknisk sikring mot kriminalitet er knyttet til politiets tidligere oppgaver og dels fordi sikring gjennom utveksling av tjenester mellom naboer er en måte å "få bevisstgjort og motivert folk til å gjøre noe selv for å sikre seg mot innbrudd, tyveri..." osv., slik dette var formulert i målsettingene. Politiets fokusering på sikring kan også forstås på bakgrunn av at politiet har vært KRÅDs kontaktpersoner og formidlet de overordnede målene for prosjektet til beboerne.

Prosjektene har etterhvert dreiet mot mer generelt nettverkskapende arbeid. Arbeidet med teknisk sikring av eiendommene fikk i de fleste områdene relativt lite oppslutning. I områder der dette er ferdig installert ble denne målsettingen naturlig nok mindre aktuell.

Etterhvert er også politiet blitt mer opptatt av generelt nettverksskapende arbeid. Både fra politiets, koordinators og kontaktpersoners side arbeides det i mange av prosjektene i dag med å etablere positive, sosiale nettverk for å skape trygghet,

og fordi mange i prosjektene betrakter nettverk som en egenverdi for trivsel i naboskapet.

Sikring og trygghetsskapende arbeid

Ensidig fokusering på sikringstiltak kan også øke utrygghetsfølelsen i et boområde. Teknisk sikring mot kriminalitet innebærer forventning om å bli utsatt for kriminelle handlinger. *Sterk* fokusering på sikring henger sammen med *høy forventning* om kriminalitet, og vil dermed kunne være et utrygghetsskapende element.

Kriminologiske studier har påpekt at frykt for kriminalitet i et lokalsamfunn kan være selvforsterkende ved at frykten og fokus på denne fører til mer frykt. Frykt for kriminalitet skaper *atferd* som fremmer frykt (Balvig, 1978). Norske studier har til en viss grad støttet dette synet. Forskerne Vogt og Nordhus (1985) påpekte en sammenheng mellom offerets frykt og dets utsatthet når det gjelder kriminelle handlinger.

Sikring gjennom utveksling av tjenester naboer imellom innebærer forventning om kriminelle handlinger, men dette kan ha en positiv sosial merverdi. Ved å organisere gjensidige tjenester, som å ta inn post for hverandre, vanne blomster og etterse huset når noen er bortreist, kan det etableres sosiale nettverk og dermed også større grad av sosial kontakt. Etablerte sosiale nettverk er gjerne assosiert med trygghet fordi mange opplever å stå sterkere overfor en trussel som del av et "vi" enn på egenhånd.

I naboehjelpsområdene på Slettheia, Storhaug og Andøya får vi imidlertid vite at det allerede *før* naboehjelpsprosjektene var relativt omfattende samarbeid og samvær i naboskapet. Disse nettverkene har inkludert sikring av hverandres eiendom gjennom gjensidig utveksling av tjenester, men ser i hovedsak ut til å være basert på ønsket om positive sosiale relasjoner som *egenverdi*.

Slike nettverk er ikke utviklet på grunn av en forventet fare for å bli utsatt for kriminelle handlinger, og vil dermed heller ikke kunne øke utryggheten ved å fokusere på kriminalitet. Vår oppfatning er at det bør vurderes om det er behov for nettverksskapende arbeid motivert ut fra målsettinger om kriminalitetsforebyggende arbeid.

Dette er *ikke* ment som et argument mot å drive nettverksskapende arbeid. For det første kan det på grunn av høy kriminalitetsfrekvens eller utrygghet være reelle behov for et slikt arbeid. For det andre kan det være behov fordi etablerte nettverk ikke nødvendigvis omfatter alle beboere. Visse grupper kan oppleve at de faller utenfor.

Mange av våre informanter i boområdene mener at nabokontakten i nabolagene i dag er tilfredstillende. Samtidig er det en del informanter som ønsker seg et tettere forhold til sine naboer. En overveiende del av dem som mener dette, naturlig nok, er kontaktpersoner og koordinatorene i prosjektene. Et annet kjennetegn ved aktivistene i prosjektene er at overvekten av disse ser ut til å være *innflyttere* i områdene. De beskriver seg selv som innflyttere, selv om mange av dem har bodd i området i mer enn ti år. De legger også vekt på at det er som innflyttere de er i stand til å se svakhetene ved nabolaget.

Den relativt store deltakelsen fra innflyttere i de forskjellige områdene kan skyldes at disse i mindre grad har andre nettverk å falle tilbake på. Vennskapsrelasjoner og -nettverk er ofte knyttet til oppvekst eller utdanningsmiljø. Ved å flytte til andre deler av landet vil mange lett kunne miste disse. Også nettverk som utgjøres av familierelasjoner vil få mindre betydning hvis den geografiske avstand er så stor at den hindrer tilgang på kontakt. For dem som ønsker seg mer kontakt og sosialt felleskap i bomiljøet, kan derfor etablering av nabobaserte nettverk ha stor betydning.

Det vi ønsker å påpeke er at nettverksskapende arbeid som har den uttalte hensikt å forebygge kriminalitet, må ses i forhold til om det allerede er etablerte nettverk i områdene. Er det etablerte nettverk bør det vurderes om stimulering av nettverkene bør skje ved å vise til målsettinger om å forebygge kriminalitet eller skape trygghet, eller om de bør stimuleres på andre måter. Det synes ikke urimelig å anta at den trygghetsskapende "effekt" av sosiale nettverk kan være like stor når nettverkene ikke er etablert *for å* skape trygghet.

Valg av nabohjelpsområder

Få ting har vist seg vanskeligere å gi operasjonelle definisjoner av enn kriminalitetsforebygging. På den ene siden er dette vanskelig fordi det er problematisk å gi en utfyllende definisjon av hva *kriminalitet* er. Problemet med å definere kriminalitet oppstår når avvikende atferd, som grenser opp mot "godtatt" atferd, skal bestemmes. Hvor går grensene for at noe skal forstås som "avvik" eller "småkriminell" virksomhet?

I forebyggingssammenheng er dette spesielt viktig fordi det er snakk om å gripe inn der det er fare for at avvikende, antisosial eller uønsket atferd skal oppstå. Det handler om å reagere på handlinger *før* disse egentlig kan defineres som kriminelle.

På den annen side er det også vanskelig å bestemme hva *forebygging* skal innebære. *Forebygging* viser til tiltak rettet mot å forhindre at en prosess blir satt i gang overhodet, eller å motvirke at en allerede igangsatt prosess utvikler seg videre (Kaufmann, 1991).

Videre kan det skilles mellom primær-, sekundær- og tertiærforebygging. *Primærforebygging* bestemmes som tiltak som er egnet til å hindre at antisosial atferd i det hele tatt settes i gang. *Sekundærforebygging* bestemmes som tiltak som raskt settes inn ved de første synlige tegn på at en antisosial atferdsprosess er i gang. *Tertiærforebygging* skal omfatte tiltak rettet mot å redusere skader og hindre videreutvikling av et etablert antisosialt atferdsmønster (Kaufmann, 1991).

Utgangspunktet i nabohjelpsarbeidet var tertiærforebyggende virksomhet med målsettingene om å forebygge gjennom sikringstiltak, teknisk og gjennom nabetjenester. Sikring er rettet mot å stoppe eller hindre videreutvikling av innbruddsaktivitet og skadeverk i boligområdene.

Utvidelsen av målsettingene til å omfatte nettverksskapende arbeid kan også kalles tertiærforebyggende arbeid i den grad dette dreier seg om å ha et nettverk å falle tilbake på når innbrudd har skjedd. Dette hadde vi for eksempel på Slettheia i Kristiansand, der naboene hadde organisert seg i et hjelpe- og støtteapparat overfor dem som ble utsatt for kriminelle handlinger.

Utviklingen av sosiale nettverk har imidlertid et klart primærforebyggende aspekt. Ved å skape tilhørighet og samhold i boområdene, vil de involverte i prosjektene skape gode oppvekst- og bomiljøer og dermed søke å forhindre utvikling av antisosial atferd hos individer eller grupper. Dette er primærforebyggende virksomhet fordi det dreier seg om å forhindre at uønsket eller antisosial atferd i det hele tatt settes i gang.

Den registrerte kriminaliteten i de utvalgte boligområdene er lav, bortsett fra på Storhaug. Opplevelse av trygghet/utrygghet i boområdene er imidlertid ikke nødvendigvis sammenfallende med den statistiske sjansen for å bli utsatt for kriminelle handlinger. Dette ser vi for eksempel på Storhaug, der kriminalitetsfrekvensen var høy, men hvor beboerne i overveiende grad opplevde det som et trygt boområde. I nabohjelpsområdet i Brumunddal var antallet anmeldelser lite, men de fleste av våre informanter fortalte om utrygghet i boområdet. De fleste begrunner dette med de rasistiske opptøyer i sentrum for noen år siden, og de mistanker og den splittelse som den gang oppsto.

For å få en oversikt over dette, kan vi sette opp følgende skjema³:

	Trygghet	Utrygghet
Liten reg. kriminalitet	Romsås, Lura, Slettheia, Andøya	Brumunddal
Høy reg. kriminalitet	Storhaug	

På basis av skjemaet ser det ut til at det på Romsås, Lura, Slettheia og Andøya er lite umiddelbart behov for sekundær- eller tertiærforebyggende virksomhet. Vi vil derfor anta at forebyggende virksomhet i disse områdene i hovedsak må dreie seg om primærforebyggende arbeid, arbeid for å hindre at kriminalitet i det hele tatt skal oppstå.

På Lura, Andøya og tildels Nedre Slettheia er det vanskelig å mobilisere til oppslutning om nabohjelpsprosjektet. For det første er det ikke noen problemer å ta fatt i og gjøre noe med. Det er i utgangspunktet veletablerte og gode boligområder. Kriminalitet eller faren for denne er ikke følbar. For det andre er det vanskelig å måle effekter av et slikt arbeid. Skulle det "lykkes" oppstår ikke kriminelle miljøer i boområdene, eller beboerne utsettes ikke for kriminelle handlinger og *ingenting er dermed endret*. Den eneste motivasjonen for denne typen arbeid i slike områder vil være en antakelse om at hvis det ikke gjøres noe, så vil det oppstå kriminalitet.

På Romsås er situasjonen noe annerledes. Her er det ikke forebygging av kriminalitet som er motivasjonen, men utvikling av et velfungerende og godt bomiljø. Problemet for Romsås har vært utrygghet i forhold til senteret og oppslag i media om problemer i området. Dette har bidratt til en stigmatisering av Romsås som et utsatt og dårlig bomiljø. En drivkraft for beboerne er å rette opp det negative bildet som er gitt av media og å hindre at ungdommene trekker til senteret.

I Brumunddal er forholdene også noe annerledes i og med at mange opplever utrygghet. Selv om det også i dette området først og fremst vil være snakk om primærforebyggende arbeid, kan dette motiveres ut fra behovet for å øke trygghetsfølelsen. Økt trygghetsfølelse vil også være et målbart resultat, og ikke minst et resultat beboerne selv vil oppleve.

³Skien er ikke tatt med i dette skjemaet fordi vi ikke har tilstrekkelig informasjon om beboernes opplevelse av trygghet/utrygghet i området. Fra samtaler med koordinator har vi som tidligere nevnt fått opplyst at området er blitt et stille og rolig område hvor folk føler seg trygge etter at arbeidet med "Bruket" er kommet igang.

Nabohjelpsområdet på Storhaug skiller seg ut her ved at det har et relativt høyt antall anmeldte forhold. Behovet for tertiærforebyggende arbeid er derfor tilstede og synlig for beboerne. Et slikt behov vil i dette området også kunne motivere for det nettverksskapende eller primærforebyggende arbeidet ved å vise til ønsket om at ikke *ny* kriminalitet skal oppstå.

Etter vår vurdering så langt er prosjektarbeid som virkemiddel i kriminalitetsforebyggende arbeid best egnet i områder som har konkrete problemer de ønsker å løse og klare mål de ønsker å nå. Det er vanskelig å motivere folk til deltakelse for forebygging av kriminalitet i områder med lav kriminalitet og god kontakt mellom naboer.

Politiets rolle i nabohjelpsprosjektene

Bakgrunn for valg av politiet som kontaktperson

I organiseringen av prosjektet har politiet fått en sentral posisjon som kontaktperson. Valg av politiet som sentral deltaker i prosjektarbeid forstås på bakgrunn av at politiet tradisjonelt har vært samarbeidspart for KRÅD. I prosjekt Nabohjelpsområder var det dessuten naturlig for KRÅD å fortsette det samarbeid som var etablert i informasjonskampanjen Aksjon Nabohjelp.

Valget av politiet som samarbeidspart kan også forstås på bakgrunn av hvordan det offentlige ønsker at politiets rolle i samfunnet skal utvikles. Politirolleutvalgets utredning i 1981 og 1987 skisserer modeller og prinsipper for politiets arbeid. Her legges det vekt på forebyggende arbeid og nærhet og samspill med lokalsamfunn og publikum (NoU, 1987:27)⁴. Det innebærer at politiets rolle i samfunnet i dag er en kombinasjon av hjelpe- og kontrollroller (Støkken, red. 1987). Prosjekt Nabohjelpsområder kan betraktes som et forsøksprosjekt for å utvikle politirollen i tråd med de prinsippene som er gitt av politirolleutvalget.

Tradisjonelt har det offentlige hjelpeapparatet bestått av profesjoner innenfor helse- og sosialsektor. I praksis er imidlertid ikke skillet mellom kontroll- og hjelpeapparatet så klart. Støkken (red. 1974) peker på at forskningsresultater har vist hvordan tiltenkte hjelpe- og behandlingstiltak oppleves som kontroll og tvang, hvis de finner sted innenfor tvangsrammer som for eksempel fengsler, men

⁴I 1976 ble det nedsatt et utvalg for å utrede politiets oppgaver i samfunnet. Utvalget ble kalt politirolleutvalget. Politirolleutvalget skisserte ti prinsipper for hva slags politi vi skal ha.

1. Politiet skal avspeile samfunnets idealer	6. Politiet skal virke i samspill med publikum
2. Politiet skal ha et sivilt preg	7. Politiet skal være integrert i samfunnet
3. Vi skal ha et enhetspoliti	8. Politiet skal ha bred rekruttering
4. Politiet skal være desentralisert	9. Politiet skal prioritere sine oppgaver og legge vekt på forebyggende virksomhet
5. Politimannen skal være generalist	10. Politiet skal være underlagt effektiv kontroll fra samfunnets side

også på psykiatriske sykehus og andre behandlingsinstitusjoner hvor ordens- og sikkerhetsmessige tiltak rammer behandlingstiltakene.

På samme måte som tiltenkt hjelp kan få kontroll som konsekvens, kan den motsatte prosess skje. Tiltent kontroll kan i praksis bli hjelp for den kontrollerte. Erfaringsmessig fører nærhet til at folk identifiserer seg med hverandre. Dette kan føre til at den formelle kontrollen blir svekket og føre til en gjensidig kontroll mellom kontrollør og kontrollert. For politiets del vil det for eksempel innebære at politiet identifiserer seg med lokalsamfunnet eller grupper i lokalsamfunnet. Dermed blir det vanskelig å utøve tiltenkt kontroll. Det kan derfor synes som om det er nødvendig med en viss avstand mellom kontrollør og den som skal kontrolleres, hvis den formelle kontrollen skal være effektiv.

Erfaringer fra bydelspolitiet viser imidlertid at det er mulig for politiet å kombinere hjelper- og kontrollrollen. Sæter (1993) peker på hvordan det å kjenne et ansikt øker respekten for politiet. Støkken (1974) viser hvordan bydelspolitiet, med sin ubyråkratiske stil, aksjonsorientering, døgnet rundt service, får anledning til å bli kjent med publikum og oppøve en nær kontakt over en lengre periode. Nærhet over tid gir bydelspolitiet muligheter til å spille ut sine personlige og karismatiske egenskaper. Tilknytningen til den legale autoriteten i samfunnet som lover og regelverk, gir politiet en myndighet i avgjørelser. Dette gjelder også i avgjørelser der tjenestemenn ikke har noen formell myndighet. Kombinasjonen av tillit og den legitimitet som tilknytning til det legale autoritetssentrum gir, og politiets karismatiske egenskaper, er en av bydelspolitiets viktigste ressurser i samspill med publikum.

Igangsettelse av prosjektene

Så langt i naboehjelpsprosjektene har politiet vært sentrale som igangsetter av prosjektene. De tar initiativ ved å ta kontakt med foreninger og organisasjoner for å informere om prosjektet, de tar direkte kontakt med publikum ved å gå fra dør til dør og snakke med folk og de arrangerer fester og arrangementer som markerer oppstart for prosjektet.

Samarbeidspart for koordinator

Både fra politiets side og fra koordinators side har det vært gjort helt klart at politiet ikke skal være drivkraften i prosjektene. Nettverksskapende arbeid og kontakt mellom naboer blir oppfattet som beboernes eget ansvar. Politiets rolle er å være en de kan rådføre seg med og henvende seg til med forespørsel om innlegg på temakvelder. Det at politiet er synlig i området blir framhevet som særlig viktig for mange.

I samtale med beboerne gir alle uttrykk for å sette pris på kontakten med politiet. Fra mange hold får vi understreket at det er betryggende å kjenne til de polititjenestemennene som har ansvaret for området. Mange opplever at det gjennom dette blir lettere for beboerne å ta kontakt når de har behov for det.

Spør vi beboerne i nabohjelpsområdene hva de ser som det viktigste politiet kan bidra med i prosjektene, går svarene overveiende i retning av kontrollopgaver. Mest utbredt var ønsket om hyppigere patruljering i uniformert bil i nabohjelpsområdene.

Gjennom våre samtaler med representantene fra politiet får vi vite at denne type arbeid gir noe mer enn andre typer politiarbeid. Videre peker de på at det ikke oppleves som noe problem å kombinere rollen som hjelper og rollen som kontrollør. Politiet erfarer at publikum har den samme respekt for etaten som før, og at de i samme grad som tidligere er fri til å utføre sine kontrollopgaver. Vårt inntrykk er at politiet skiller mellom de ulike rollene og ikke opplever dem som gjensidig begrensende.

Videre arbeid i prosjekt nabohjelps-områder

"Følgeprosjekter"

I det videre arbeidet bør det tas stilling til hvilke prosjekter som skal følges opp med veiledning og evaluering. Etter vår vurdering er Andøya og Lura områder som i stor grad vil klare seg uten videre oppfølging. Dette er ressurssterke områder med god nabokontakt og etablerte, sosiale nettverk. Videre er Slettheia et område som har hatt et nabohjelpsprosjekt i mange år og som har god kontakt med sitt bydelspoliti. Behovet for kontakt og oppfølging fra Byggforsk og KRÅD er liten.

Vi foreslår at disse prosjektene ikke blir fulgt opp i form av veiledning og evaluering. De kan imidlertid stå på postliste og få informasjon om prosjektene og annet trygghetsskapende arbeid.

Fokus på trygghetsskapende arbeid

Sikring inngår i målsettingen for prosjektet og i informasjonsmaterialet fra KRÅD. Etter hvert som prosjektene beveger seg mer i retning av nettverks- og trygghetsskapende arbeid, bør det vurderes om det også skal lages lett tilgjengelig informasjonsmateriell på dette feltet.

Politiets rolle

Politiets deltakelse og rolle i prosjektene har variert. De fleste har hatt en sentral rolle i oppstarten av prosjektene. I det videre arbeidet er det noen som engasjerer seg mye, andre er mer i bakgrunnen og venter på innspill fra koordinator og beboere.

I videre oppfølging av nabohjelpsprosjektene vil det etter vår vurdering være interessant å følge politiets deltakelse og rolle i prosjektene som eget tema, eventuelt som eget forskningsprosjekt.

Prosjektsamlinger

Erfaringene med samlinger på tvers av prosjektene har vært gode. Det har blant annet bidratt til kontakt mellom prosjektene. Prosjektdeltakerne besøker hverandre for å få informasjon og lære av hverandres prosjekterfaringer.

Prosjektdeltakerne har også vurdert utbytte av samlingene som gode. Vi foreslår derfor at denne tradisjonen blir videreført i prosjektperioden.

Målavklaring fra KRÅD

Forholdet mellom sikringsarbeid og nettverksarbeid i nabohjelpsprosjektene er uavklart i flere av områdene. Vi foreslår at KRÅD i større grad presiserer hensikt og mål med prosjektene. Dette er sentralt for klarere strategier i prosjektene.

Avklaring av målsettinger i de enkelte prosjektene

I flere av prosjektene er målsettingene for arbeidet blitt lite presist definert. Dette har ført til usikkerhet hos både beboere og kontaktpersoner. I veiledningsarbeidet framover vil betydningen av klare og konkrete målsettinger for hvert område bli presisert.

Nye prosjekter

Ideen om nabohjelpsprosjekter er i ferd med å bli spredt til nye områder som ønsker å starte prosjektarbeid. Tidligere har politiet vært skeptiske til å sette igang nabohjelpsprosjekter i blokkområder og områder med hærverk og annen form for kriminalitet. Etter hvert som politiet har fått mer kunnskap om forsøks- og utviklingsarbeid ser de mulighetene for å sette igang nabohjelpsprosjekter i områder hvor det er sosiale problemer. Dette gjelder blant annet for Kristiansand, hvor bydelspolitiet i Vågsbygd, i samarbeid med Kristiansand politikammer, er i ferd med å starte opp et nabohjelpsprosjekt i et område som har vært plaget med ungdomskriminalitet, hærverk, osv.

KRÅD bør derfor vurdere om flere områder kan trekkes med som prosjekter. Etter vår vurdering bør det legges opp til at nye prosjekter kan delta. Dette bør imidlertid være prosjekter som kan vise til lokale problemer eller behov som skal løses i løpet av prosjektperioden.

Opplegg for stimulering av prosjektarbeid

Fra KRÅD sin side er det lagt opp til stimulering av prosjektene, først og fremst gjennom veiledning fra Byggforsk og informasjonsmateriale fra KRÅD. I forbindelse med oppstart fikk prosjektene i gjennomsnitt kr 10.000 fra KRÅD.

Erfaring fra andre prosjekter viser at stimuleringsmidler og midler til prosjektledelse ofte er en forutsetning for aktivitet og utvikling av prosjektet. Vi mener derfor at KRÅD bør vurdere mulighetene for å gi økonomisk støtte til

prosjektene. Tildeling av prosjektstøtte må skje etter søknad fra de enkelte prosjektene og ut fra et dokumentert lokalt behov for prosjektmidler.

Veileder vil forøvrig gi informasjon til prosjektene om instanser som forøvrig kan bidra med økonomisk støtte til prosjektene.

Litteraturliste

- Asplund, J. (1991):
Essä om Gemeinschaft och Gesellschaft, Göteborg
- Bach, T. (1992):
"Hva skal vi med dere?". Debattinnlegg, Sosionomen nr. 1
- Balvig, F. (1978):
Angst for kriminalitet. Gyldendalske Boghandel/Nordisk forlag A.S.,
Copenhagen
- Bergström, B. og Tengvald, K. (1975):
Om det sosiale nettverks betydelse för hälsan. Socialmedisinsk tidskrift no
1, s. 4 -15
- Bråten, S. (1983):
*Dialogens vilkår i datasamfunnet, Essays om modellmonopol og
meningshorisont i organisasjons- og informasjonssammenheng*.
Universitetsforlaget
- Farner, A. (1988):
Usynlig arbeid og skjulte ressurser. NIBR,Oslo
- Friedmann, J. (1987):
Planning in the Public Domain. Princeton/New Jersey
- Granovetter, M. (1973):
The Strength of Weak Ties. AJS Vol 78 No 6
- Granovetter, M. (1982):
The Strength of Weak Ties. A network Theory Revisited. Inngår i Maisden,
P & Lin, N. (red.) Social Structure and Network Analysis
- Helset, A. og Sæterdal, A. (1987):
Oppgaver for lokale fellesskap. Delrapport fra Statens nærmiljøutvalgs
forsøksvirksomhet, NIBR, Oslo
- Hjärne, L. (1991):
Sosialt liv i grannskapet - til vad nytta? The National Swedish Institute
- Kaufmann, A. (1991):
Kriminalitetsutvikling hos barn og unge. Det kriminalitetsforebyggende
råd

NOU 1987:27:

Politiets rolle i samfunnet

Olsson, S. (1993):

Det offentliga spelet. Nordisk Arkitekturforskning - Staden ock bostaden

Regjeringens handlingsplan (1993):

Trygghet og nærhet i hverdagen. En "tryggsak" fra Regjeringen

Stortingsmelding nr. 29/1992:

Om nærmiljøpolitikk. Miljøverndepartementet

Støkken, A. M., red. (1987):

Politiet i det norske samfunn. Universitetsforlaget

Schifloe, M. (1985):

Nærmiljø i by. Byggforskningsprogrammet, Universitetsforlaget

Sæter, O. (1993):

Lovbrudd og sosial kontroll i bydel. Fokus på oppvekstmiljø i utvalgte Drammenbydeler

Sæterdal, A. (1991):

Kunnskapsproduksjon i forsøksprosjekter, Oslo, NBI-notat

Sæterdal, A. (1993):

Trygghetsskapende arbeid der folk bor, Oslo, NBI-rapport

Søholt, S. og Sæterdal, A. (1990):

Bomiljø-program: Ny giv for bomiljøene på 1990-tallet. NBI, Oslo

Søholt, S. (1993):

"Det muliges kunst" - en undersøkelse av prosjektlederrollen i statlig forsøksvirksomhet på nærmiljøområdet. Hovedfagsoppgave på Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo

Wikstrøm, T.:

Hämhörighet i det splittrade grannskapet. Foredrag, Karlskrona 18-21 mars -93, Institutionen för bygnadsfunktionslära, Lunds Universitet |

